

RAL PER DURÓ

COMEDIA

EN TRES ACTES Y EN VERS

ORIGINAL DE

JOAN MOLAS Y CASAS

Estrenada ab brillant éxit
en lo TEATRO CATALÁ, instalat en lo de ROMEA, la nit del
15 Janer de 1880.

SEGONA EDICIÓ.

BARCELONA

LLIBRERÍA D' EUDALT PUIG

PLASSA NOVA, 5

1880

26

VAL PER DUR

OBRA DE

ANTONIO VILLASOL Y LLORENTE

EDICIONES

JOAQUIN MOLAS Y CASAS

PARIS
LIBRERIA DEL LIBRO
1880

SEGUNDA EDICION

SEGUNDA EDICION

ANTONIO VILLASOL Y LLORENTE

NOTAS

1880

RAL PER DURO.

Digitized by the Internet Archive
in 2014

RAL PER DURÓ

COMEDIA

EN TRES ACTES Y EN VERS

ORIGINAL DE

JOAN MOLAS Y CASAS

— — — — —

Estrenada ab brillant éxit
en lo TEATRO CATALÁ, instalat en lo de ROMEA, la nit del
15 Janer de 1880.

BARCELONA

LLIBRERÍA D' EUDALT PUIG

PLASSA NOVA, 5

1880

A 'LS MEUS PARES

EN TESTIMONI

de afectuos respecte, merescudíssima atenció

Y ETERN CARINYO

DEOICO AQUESTA COMEDIA.

L' AUTOR.

Barcelona 16 Janer de 1880.

REPARTIMENT.

ROSETA	Donya Mercés Abella.
PEPETA	» Rosalía Soler.
SENYOR OLAGUER . . .	Don Lleó Fontova.
DON GERONI	» Iscle Soler.
RICARDO	» Hermenegildo Goula.
EUSSEBIO	» Frederich Fuentes.
SENYOR RAMON	» Joaquim Pinós.
» ANTON	» Jascinto Sarriera.
DON PAU	» N. Valls.
QUIM	» Anton Serraclarà.
ARTURO	» Emili Casas.
ACTUARI del Jutjat	» Jascinto Serra.

Homes, donas, concurrents á la subasta, polissons, agutsil
del Jutjat, etc. etc.

ÉPOCA ACTUAL.

ESQUERRA Y DRETA, LA DEL ACTOR.

Los drets de impresió y representaciò d' aquesta comèdia perteneixen á son autor. Ningú, sense son permís, podrà traduhirla, representarla ni reimprimirla. També pot autorizar las representacions lo Director del «Arxiu Central Lírich-Dramàtic,» D. Rafel Ribas.

Queda fet lo depòsit que marca la Lley.

BARCELONA

ESTABLIMENT TIPO-LITOGRÁFICH DE PUJADAS, SALVAT Y COMP.^a
CARRER D' ARIBAU, NÚMS. 15-17.

ACTE PRIMER.

La escena representa lo despaig d'una caixa de préstamos. Al foro hi ha la porta de la escala ab una vidriera de vidres glassats y ab unas lletras que digan «*Caja de Préstamos*.» Aqueixa vidriera estará casi sempre oberta. A la esquerra y de cantò, un escriptori llarch ab tela metàlica y una porta en últim terme. A la dreta dos portas que conduheixen á las habitacions y salas. Cadiras, un armari ab objectes, un presatje ab matalassos, etc., etc.

ESCENA PRIMERA.

PEPETA, OLAGUER (respallant roba), ANTON sentat al escriptori sempre y tot l' acte.

OLAGUER. Pepeta, no 'm desesperis :
muxoni, y vès respallant,
que demá tenim subasta,
y si tot no está com cal
los compradors se refredan,
no compran, y no comprant,
me quedo jo ab los embrassos
y no se m' ompla 'l calaix.

PEPETA. ¿Encare vol que se l' hi ompli
mès del que 'l tè?

OLAGUER. ¿Y tu qué sabs ?
Mira : 'l rey de tot lo globo,
lo rey de tots los reynats,
lo rey fins de 'ls reys que 'ns manan,
lo rey de tot... es l' *arjant*.
¿Saps qu' es l' *arjant*? Son los cuartos.
Com mès ne tingas, mès vals,
perque mès portas á sobre
aquest rey universal :

si no 'n tens gayres, ja manas,
sino que s' acaba aviat
perque 'l rey té poca forsa,
tambaleja y... trono avall:
mes si 't trobas sense cuartos,
tens revolució social;
t' ajupen, tothom te mana
y ja ets á terra ; mès clar:
de rey ne té 'l rich y 'l pobre,
sino que no son iguals :
lo rich, aquí, disfrutantlo :

(*Tocantse la butxaca.*)

lo pobre, al cos, enfadat!

PEPETA.

Vaja, es la sèva manía.

OLAGUER.

¿ Manía ? Sabiesa gran.

Per ço tinch caixa de préstamos ;
ademès que 'l que jo faig
es un bè al que necessita.

¿ Qué volen mès ? Avejám.

Del que val cincuenta duros
ne dono vint al instant.

¡ Oh ! Y encare torno á darho,
si 'm tornan la cantitat
y m' abonan ral per duro
per cada mes...

PEPETA.

Pero fá
un negoci sense pérdudas
que l' ha enriquit ab pochs anys,
y que ara ja...

OLAGUER.

Ara desitjo,
si puch, doblá 'l capital.

PEPETA.

Lo mar com mès té mès brama.

OLAGUER.

Y bueno, sí, vull bramar.

PEPETA.

Corrent: pero no demostrí
al ménos, qu' es tan escás.

Fassis vestits á la moda,
presentis ben elegant,
prengui abono del Liceo,
vagi á cafés, dongui balls
y després vagi al de 'ls altres
portantme á n' á mí al costat,
ab un pentinat ben mono,
y ab un vestit d' aquets blanchs.

¡ Veurá quínas cortesías !

¡ Los joves quín obsequiarm'
comprometentme la polka
ó emparaulantme pel valz !

Y si vosté es allavoras
un senyor que se 'n fá cás,
jo serè... una senyoreta
fina, guapa y elegant.

OLAGUER.

¿ Una senyora d' aquellas
qu' al ser l' endemá del ball

ja venen aquí á empenyarse
tot lo que van estrenar?

PEPETA. No senyor: perque nosaltres
ja contém ab capitals:
no fòram *quiero y no puedo*.

OLAGUER. ¡ Uy, qué 'n tens de vent al cap!
Has aprés unes ideyas...
Tot aixó son resultats
de llegir las novelotas
qu' aquí portan á empenyar.
Los diners, noya, rodolan;
no se 'ls pot dar llibertat;
ne fan mal ús, s' emancipan,
y aixís los vull tení' esclaus.

PEPETA. Pero tant y tant...

OLAGUER. Silenci!

PEPETA. Es que també fá cremar.
¿Véu? ¿Per qué no pren criada,
al ménos? Jo tot ho faig:
vaig á plassa, escombro, guiso...

OLAGUER. Donchs, ¿qu' has de fer, passejar?
¿No véus, tonta, qu' á las donas
lo qu' has dit, y rentar plats
us convè .. pel desarollo?

PEPETA. Donchs en mí no es natural.
¡Jo he nascut per ser senyora!

OLAGUER. ¡Lo cor m' ho diu ja temps há!
¿Lo cor t' ho diu? Las novelas.
Després que, com tu ja sabs,
te vaig treurer de la Inclusa
quant just tenias sis anys
per tenir... com una filla
que 'm cuidès, al mèu costat.

PEPETA. Sempre m' ho retréu... (Disgustada.)

OLAGUER. No fossis
tu aixís. Procúram cuidar,
y si entremitj se 't presenta
alló .. algun enamorat,
no m' oposo en que t' hi casis
mentres tinga forsa rals.

PEPETA. (Malo! L' Eusebio per ara
no es mès qu' un pobre estudiant.)

OLAGUER. Per ciò... si no se t' presenta,
no t' espantis: agregat
al dotet que per tenirte
vaig haber d' assegurar,
ja 't deixaré quan me mori
un passament.

PEPETA. ¿Y si acás
lo qui 'm volguès, fòs un pobre?

OLAGUER. Jo no ho voldria, y en paus.

PEPETA. ¡Un pobre! ¡Vaya una ganga!

(Y l' Eussebio avuy vindrá

á demanarme, treimolo.)

OLAGUER. La levita d' un soldat

(*Per lo que respalla.*)

Potsè' aquí, en aquesta espàtilla
en Prim hi ha posat la má,
tot dihentli:—*Bravo, Gutierrez,*
eres valiente! ¡Carám!—

PEPETA. No 's burli de la pobresa.

OLAGUER. ¿Jo burlamen? ¡Ah! Ja está
respallat tot aquest fardo.

(*L' embolica, y 's prepara á emportarse 'l.*)
Espèrat: vès respallant.

¿Qué fá? ¿Que dorm, papallucas?

(*A Anton.*)

No eixirá de pobre, may.

(*Se 'n vá per la porta esquerra.*)

ESCENA II.

PEPETA, luego RAMON. (ANTON al escriptori.)

PEPETA. ¡Dinè' y sols dinè' es la sèva
manía! fer capital!
Pero jo tinch d' apreciarlo
y l' estimo, sí... es .. vritat,
ell m' ha fet obras de pare...
y me 'n tinch de recordar...
Pero... no sè... jo voldria...
qu' ho sè jo 'l que tinch al cap...
alló de 'ls *Tres hombres fuertes*
de 'n Dumas, per có ja vaig
en camí d' aixó: l' Eussebio
es fi, guapo y elegant
y 'm mira d' una manera
quan me parla, pero ¡cá!
es pobre, 'l que 'm fa de pare
no ho voldrá; pero, parlant
avuy, m' ha dit que té un medi
per' fe 'l cedí', si per cás...
¿Qué será? ¡Un cop de novela!
Si ho es, ja m' agradará.

(*Surt Ramon pel foro.*)

RAMON. ¡Ola! ¿No hi ès lo tèu pare?

PEPETA. ¿Lo pare?

RAMON. Bueno, es igual.

PEPETA. Ja sortirá desseguida.

RAMON. Donchs m' espero: estich cansat.

(*S' assenta.*)

Son las déu, y á l' hora d' are
ja he seguit las quatre parts
de Barcelona, l' Ensanche,

la Ribera y l' Arrabal.

¡Com qu' un hom tè tants negocis!

PEPETA. Mirí, tambè déu guanyar.

RAMON. ¡Cá! 'L negoci 'l fan los altres:

jo no mès hi tinch un tant

per cent, que tot just hi menjo

y encare perdo calsat.

¡Camino tant!

PEPETA. Qué vol ferhi.

RAMON. Es que ja no tinch vint anys.

He tombat la cuarentena...

¡Oh! Y't vull felicitar.

Avuy t' he vist.

¿M' ha vist?

RAMON. Are,

déu fè' un' hora, jo baixant

de la Rambla de 'ls Estudis,

tu ab un cistellet al brás.

Com venia de la compra...

Bravo: sembla molt trempat.

Es un estudiant...

(Esplícamho.)

PEPETA. Es pobre...

RAMON. ¿Y aixó qué hi fá?

PEPETA. Per mi rés: jo l' aprecio...

RAMON. Y donças, tira endavant.

PEPETA. Avuy vindrá á demanarme...

RAMON. (Si ho sabrè jo que l' he guiat.

Tot va bè, á n' ella l' hi agrada.)

PEPETA. Lo qu' es per mí, no 's perdrá.

ESCENA III.

Dits y OLAGUER.

OLAGUER. Ola, Ramon, ja estranyaba...

¿Cóm aném?

RAMON. Un xich cansats.

OLAGUER. ¿Qué tal? ¿Quánts diners me portas?

PEPETA. Aixó ja està respallat.

OLAGUER. Pórtaho á puesto, y prepárat

perque no vull dinar tart.

PEPETA. (¡Ay! Tenir de fer de criada

sent tant bona per manar!)

(Se 'n vá per la primera porta dreta.)

ESCENA IV.

Dits, menos PEPETA.

OLAGUER. Esplicat: ¿qué hi ha de nou?

RAMON. Moltas cosas: la primera

- OLAGUER. es qu' he fet bona pesquera
RAMON. avuy al carrer del Bou.
OLAGUER. ¿Qu' has pescat? ¿Algun llenguado?
RAMON. Un senyor que no es gens tonto,
segons crech, pero jo conto
qu' ab la mórita y cuidado
que tu tens per tractá' 'ls homes,
ne podrém treurer partit.
Es un ricatxo molt lluit.
- OLAGUER. Y 's diu...
RAMON. Don Geroni Comas.
No sab qué fer de 'ls dinès.
OLAGUER. ¡Borrango! Aixó ni la Séca.
RAMON. Vol deixarne en hipoteca
y m' ha dit que l' hi atrassès
un que 'n sapiguès la prima,
y jo, ja ho véus, he pensat
en tu; ¡oh! y vindrà aviat
á arreglarho.
- OLAGUER. Se t' estima.
RAMON. Se m' estima... bè... però...
OLAGUER. Home, es clar, que si per cás
nos arreglém, tu hi tindrás
tant per cent y tambè jo.
Figurat que lo que dexa
per conducto meu, l' hi val
un trenta per cent anual.
RAMON. Serà mès.
OLAGUER. Hi haurá mès xexa:
Pero aixó es tipo segú.
De 'ls trenta, vint se 'n queda ell,
nou jo que dono l' consell,
y l' un que queda es per' tu.
RAMON. ¿No mès l' hú? Siguès lo tres...
OLAGUER. Mòlts úns arriban á mil.
Vés demá per quin estil
tu cobrarás interés.
RAMON. ¿Demá?
OLAGUER. ¿No es dia hú demá?
¿No sabs que paga la caixa?
Mira que 't daré de baixa:
de tot m' haix de recordá'.
RAMON. Pero, home, si justament
jo t' en volia parlar.
OLAGUER. ¿D' aixó? Ja 't pots esplicar.
RAMON. Dona al any, lo cent per cent.
OLAGUER. Dígamho, que no ho sabia.
Vés per que jo vaig posarhi
los déu mil...
RAMON. Vas acertarhi,
pues prén fama cada dia,
y conech la societat;
tot son senyors molt despresos

y honrats, que ab sols quatre mesos
que fá qu' aquí s' ha instalat,
tenen tot lo bó y milló,
rében caudals fabulosos,
pagan rédits espantosos,
y en fi, vaja, ha fet tal tró,
qu' hasta hi ha qui 's desafia
per portarhi; tenen crédit,
cada mes pagan lo rédit
sense atrassarse ni un dia,
en riquint d' un modo tal
á 'ls espanyols, que s' hi locan
y de totas parts abocan
diners á «La Fraternal.»

OLAGUER. Y donchs, ¿qué 't pensabas tu?
¿que no val ré aquesta closca? (*Lo cap.*)
Jo quan deixo anar la mosca
sè que vola en lloch segú.

RAMON. Y la ganga verdadera
es que tenen qui 'ls aboni:
no es com alló del «Dimoni»
y de «Doña Baldomera.»
Aquets ja tenen dinès
per perdre, joh! Es un negoci!
¡Cent per cent!

OLAGUER. Bè: com á soci
dúmhi déu mil duros mès.

RAMON. ¿Avuy?

OLAGUER. No vajis depressa.
Lo pagar vol calma, ¿entens?

RAMON. Donchs, aprofitar moments
jo trobo que t' interessa;
perque som l' últim de mes,
y si avuy darlos volias,
aquest mes ja cobrarías
l' interés d' aquets dinès.

OLAGUER. Tèns rahò: vaig á buscarlos.

RAMON. No: ja 'ls hi durè en tornant.
Tinch d' aná á veure un marxant...

OLAGUER. Donchs torna y podrás portarlos.

RAMON. (L' Eussebio al carrer m' espera
per entendrens del demès.)

OLAGUER. ¿No 'm portas cap ganga mès?

RAMON. (Fém un xich la ploranera
perque després no sospiti.)

OLAGUER. ¿Qué respons?

RAMON. De ganga no
pero 't volia dir jo
que, per lo que necessiti,
si ab un sou petit ó gros
tu 'm podias ajudar...

OLAGUER. Aixó casi es obligar
per lo que hi ha entre tots dos.

Tu vares ser testimoni
d' alló... (Marcat.)

RAMON. No n'hem de parlar.
OLAGUER. Tu per ciò no 't pots queixar,
perque encar' que no t' aboni
un sou fixo, jo no faig
cap negoci gran ó xich,
que no 't conti com amich,
menos ab lo del despaig
qu'aixó es un altre negoci,
pero en quant á lo demés...
córramho tot, y després
ab l' hú per mil te 'n faig soci.
Si 't falta, per ciò... disposta,
no vull que per mi t' aguantis,
y si 'm moro, no t' espantis,
ja 't dexarè alguna cosa.

RAMON. (Llavors ja t' haurè esplotat)

OLAGUER. (A tothom dich la mateixa.)
Per gó tu ja pots coneixer
que no ets gayre espavilat.
Fas molt, pero res de bó:
miras molt, pero no hi véus;
ab los anys que tens, ¿tu créus
que no has tingut ocasió
de fer diners? De segú;
en lo mòn, tothom ne té una,
y 'l qu' á tots fá la fortuna
no t' ho haurá negat á tú.
Tu no te 'n vas adonar,
potser no hi vas tenir trassa,
y, Ramon, la sort quan passa
no ha de deixarse escapar.

RAMON. Per mí no ha passat.

OLAGUER. Donchs bé,
quan ella 't fassi la gracia
molta astucia y diplomacia.

Fès com jo.

RAMON. (Ja ho penso fê'.)

ESCENA V.

Dits y D. GERONI pel foro.

GERONI. ¡Que Dèu me los quart, señores?
RAMON. (Aquell senyor que t' he dit.)

(A. Olaguer.)

OLAGUER. Dèu lo quart. (Vès tot seguit.) (A Ramon.)

RAMON. ¿Cóm l' hi vá? (Encaixant ab Geroni.)
GERONI. De mil amores.

GERONI. De mil amores.
Ricardo. Don Geroni Gomes. (Bucarent.)

RAMON. . Don Geroni Comas. (Presentant.)

- OLAGUER. (*Encaixant.*) ¡Ah!
Ja m' ha parlat en Ramon...
RAMON. Don Olaguer Perramon... (*Id.*)
GERONI. Ja n' he sentit à parlá'.
RAMON. Ara ja 's poden entendrer;
tinguin aquí l'seu col-lotje.
OLAGUER. Tè, posat aquest rellotje
y veyas si me 'l pots vendrer.
Ja te 'l tenia aquí apunt:
fà un any que 'l van empenyar
y 'm recordo que 'n vaig dar
cinch duros aixís, tot junt. (*Ab la cadena.*)
Ves si pots encarrilarlo
entre 'ls amichs; si 'n trèus mès
de vuit duros, ben tèu es,
y per sis y mitj pots darlo.
¡Si está parat!
- RAMON. Fas així, (*Sachsejantlo.*)
y mira, ¿veus? Ja camina.
OLAGUER. Conservis. (*A Geroni.*)
OLAGUER. ¡Ah! Després vina
per portá' aquell dinè' à allí.

ESCENA VI.

OLAGUER, GERONI (ANTON al escriptori.)

- OLAGUER. Veyam si 'ns podrém entendrer.
GERONI. Home, ja seria molt.
Prengui assiento. (*Dantli una cadira.*)
OLAGUER. Molta gracia. (*S' assentan.*)
GERONI. ¿Y vol dir qu' en aquí 's pot
parlar sense cap reparo?
OLAGUER. Home, calculi, estém sols.
GERONI. Si no m' equivoco...
OLAGUER. Calli...
¿Vol dir qu' allí hi ha un senyor
qu' escriu? No tinga cuidado:
no es un home, es un mussol.
Jo l' hi diré; en los sèus dias
va se' argentè, 's diu Anton;
va plantá' una botigueta
de joyas, al cap de poch
van robarlo, y com del género
encare 'n debia molt,
va haber de recuperarho
treballant com un lleò.
Are ja l' hi es impossible:
la desgracia y 'ls trastorns,
l' han envellit de tal modo.

qu' està sempre capsiròs,
y tè la vista cansada.
Com que 'm va fer compassiò,
y ademès me convenia,
perque 'm diguès lo valor
de las joyas, vaig quedarme 'l...
per co y per fè apuntacions;
y allí 'l tè que ni s' adona
de lo que tè mès aprop;
y pel que no l' hi interessa,
es cego, mut y hasta sòrt.

GERONI. Aixís aném á 'ls assumptos
qu' aquí 'm portan', que son dos.
Primerament: vosté 'm guarda
una sillería.

OLAGUER. ¿ Cóm ?

GERONI. Ja veurá: fará uns dos mesos
vaig tenir la precisiò
de sortir de Barcelona,
per fugir dels polissons,
ab franquesa.

OLAGUER. ¿ Qué diu home ?

GERONI. Seria equivocaciò
sens dupte, pero venian
sovint ab descaro atrós
á registrarme la casa,
y aixó m' enfadava molt.

OLAGUER. Donchs...

GERONI. Ré: 'm prenian per altre,
després vaig saberho tot.

OLAGUER. ¡ Ah !

GERONI. Com dich, vaig marxá' á fora,
y com, sápiga que sòch
solter...

OLAGUER. Me 'n alegro, home:
encaixém, tambè ho soch jo.
Lo matrimoni dú gastos
qu' augmentan de grós en grós
com mès anys se 'n porta á sobre.

GERONI. Encare jo, no es per çó.

Es perque m' ha agratit sempre
protegir, fè algun favor
á noyas qu' ho necessitin;
y m' hauria dut rahons
aixó, dintre 'l matrimoni.

OLAGUER. Es vritat.

GERONI. Endemès, com
l' hi dich, quan vaig marxá' á fora,
perque 'l pis no quedès sol,
vaig deixar l' *ama de llaves*,
una nena de bon port,
ab uns ulls com unas moras,
moreneta, una que jo.

- OLAGUER. Just, l' objecte...
GERONI. Vaig á aixó.
Tinch mòlts diners!
- OLAGUER. Me 'n alegro.
GERONI. No guanyats ab lo mèu suhor
precisament; he tret rifas,
després... vaig heredar molt
de 'ls pares, de 'ls avis...
- OLAGUER. ; Home!
No 'm dongui satisfaccions.
Siga com siga, d' un modo
ó altre es rich.
- GERONI. Si senyor.
Y tot ho tinch en metàlich,
es dir, paper, plata y or.
- OLAGUER. Si, com jo : no 'm vingui ab fincas,
que quant ja ho ha donat tot
pagant terreno, arquitecto,
mestres de casas, pintors
y mòlts altres que tots cobran,
ho recobra poch á poch,
y encare moltas vegadas
no fá per contribucions.
- GERONI. Vaja: veig qu' estém conformes
en moltas cosas.
- OLAGUER. Millor.
- GERONI. Donchs escolti lo que penso,
y veurá si tinch bon cor.
Tot lo diner que posseheixo,
lo poso á disposiciò
de tothom que 'l necessiti.
- OLAGUER. ¡Si qu' amigo es generòs!
- GERONI. S' enten : responentme ab fincas,
cupons, bonos del tresor...
- OLAGUER. ¡Ah! Vamos...
- GERONI. Y vull que 'm quedí
un tant per cent xich ó gros,
lo seixanta ó 'l setanta.
- OLAGUER. Uy, uy, no s' enfili mòlt.
No conti ab mès que seixanta,
lo negoci que faig jo:
ral per duro, al més, que suma
tres pessetas l' any (¡Jo 't toch!
No es pas tonto) Y adverteixi
que, segons las condicions
que tinga ab mi...
- GERONI. Se suposa :
perque jo ¿sab? per questió
de familia 'm convè un home
que 'm tregui la cara.
- OLAGUER. Prou...
- GERONI. No vull jo, de casa mèva
fer saber la direcció.

Tot aquell que 'm necessiti
vindrà á vosté, y allavors
aquí mateix jo m' hi encaro.

OLAGUER. Conformes: sols falta donchs...
GERONI. Si vaja... establí 'l contracte,

formalizarho, y aixó
ja ho tinch pensat: detalladas
tinch aquí las condicions.

(*Al cap.*)

OLAGUER. Donchs entri en aquesta sala,
y allí en lo mateix recò
hi ha un escriptori, y arrègлиho:
escriu allí lo que vol,
y després, si m' hi conformo,
ho podrém firmar tots dos.

GERONI. Y fil á l' agulla.

OLAGUER. ¡Vaya!
Demá mateix veurá en tots
los diaris aquell anunci:
*Dinero: Se dá razon
de treinta particulares
que lo prestan.*

GERONI. Bè, preciòs.

OLAGUER. Y tot siga en bè dels pobres.

GERONI. Aixó si: com un favor.

OLAGUER. Crech que som dos que 'ns buscabam
y 'ns hem trobat.

LOS DOS. ¡Jo, jo, jo!
(*Rient satisfets y encaixant.*)

ESCENA VII.

Dits y RICARDO (pel foro.)

RICARDO. Se 'ls saluda.

GERONI. Que 's conservi.

Ab son permís me 'n vaig donchs...

RICARDO. ¡Ah! No, no; per mi no 's mogui.
No tinch secrets.

OLAGUER. Si no vol...

Es un client mèu. (*Presentantlo.*)

GERONI. Per servirlo.

Tinch allí una ocupaciò.

RICARDO. Fássila, donchs, no voldria
destorbarlo.

GERONI. Servidor...

OLAGUER. Ja trobará papè' y ploma,
tinta y lo que correspon.

GERONI. (M' agrada: he trobat un home
tan filantròpich com jo.)

(*Se 'n va, segona porta dreta.*)

ESCENA VIII.

Dits, menos D. GERONI.

- RICARDO. ¿Vosté 'm coneix ?
OLAGUER. Bè m' ho sembla.
¿Cóm se diu ?
RICARDO. Ricardo Pons.
OLAGUER. ¿Vol dir que no se 'l cambia ?
Aixó de cambiar de nom
aquí, á las caixas de préstamos
ja hi estém fets.
RICARDO. No senyor.
OLAGUER. Buscarè en lo talonari.
RICARDO. No 's molesti, si no vol,
que per rés lo necessita.
Vinch á demaná un favor.
OLAGUER. ¡Ah! ¿No 'm paga 'ls interessos ?
Millor per mi, y doloròs
per vosté que pert las prendas.
RICARDO. Donchs per ciò es qu' en aquí soch.
Aném per parts : vosté 'm guarda
l' anell y 'l rellotje d' or
ab l' armillero de idem.
Tot aixó es mèu.
OLAGUER. Poch á poch.
RICARDO. Es mèu, vosté ho tè, donchs luego
m' ho deu á mi. Si senyor.
OLAGUER. Jo ho tinch com á seguransa
del que vaig donarlhi jo;
jo l' que l' hi vaig dar son duros
qu' eran mèus, sent aixís, donchs,
vosté 'ls tè...
RICARDO. Ah, no, s' enganya
ja no 'ls tinch, aixó es lo bò
y vosté las mèvas joyas
sí que las tè.
OLAGUER. Bè, bè, prou.
Digui, ¿qué se l' hi oferia ?
RICARDO. He llegit ab gran dolor
en lo diari, que á las dotse
demà 'l dematí tè lloch
la subasta de las prendas
que no haurán tingut la sort
d' haber sigut redimidas.
OLAGUER. Bueno, ¿qué vol dir?
RICARDO. Que tot
lo mèu que 'm tè, per desgracia,
necessita redenció.
OLAGUER. Bè es pitjor qu' aixó 'l qu' encare

no ha vingut, ni un mès tan sols,
á pagarme 'ls interessos.

RICARDO. Bè, donchs fassim lo favor
de esperarre una mesada
y demá no ho vengui.

OLAGUER. ¿ Cóm ?

RICARDO. Que ja qu' ha esperat fins are...

OLAGUER. Fá massa temps, no senyor.

RICARDO. ¿ Qué vol dir? Si del rellotje
fá sis mesos, l' anell, sols
ne fá quatre.

OLAGUER. ¿ Y qué l' hi sembla ?

¿ Sent la mèva obligaciò
no mès guardarli tres mesos
encare 's queixa ? ¿ Qué vol ?
Llegeixi la papeleta:
en allí ho trobará prou.
Si 'm pagaba 'ls interessos,
potser...

RICARDO. ¡ Quant penso que jo
m' he fet malbè una fortuna !

OLAGUER. Ja ho sè.

RICARDO. La familia Pons
era molt rica, riquíssima.

OLAGUER. Perqué era tan jugador.

RICARDO. Sí, es vritat que del que 'm passa
tota la culpa 'n té 'l joch.

Pero si del que tenia
coneç que vaig llensar molt,
tambè quant jo estava *en auge*,
ab mi hi guanyaba tothom.
Entre 'ls amichs, en las fondas,
en restaurants y per tot
hont jo era, ningú pagava,
ningú ¿ ho sent? no mès que jo.
Si un amich passaba apuros,
jo l' entreya sens que fòs
com fá vosté, ab un xexanta
per cent l' any, no senyor, no,
sense interès, sense prendas,
sens que m' ho tornessin sols,
pues si cobrèss 'l que 'm dehuen
seria rich altre cop.

OLAGUER. ¿ Y no ha escarmentat encare ?

RICARDO. Ni escarmentarè tampoch.

Jo l' diner no l' aprecio
pues per mí es metall odiòs.

OLAGUER. Fassi 'l favor: no l' maltracti.

RICARDO. Jo he fet molt bonas accions
aquí hont me véu: mil vegadas
lo meu ha evitat trastorns.
perque en mitj de 'ls mèus defectes,
mal m' está 'l dirho, tinch cor,

- y quan tinch diners, ne dono
á qui 'n necessita, y prou.
OLAGUER. Cada hú te la sèva flaca.
RICARDO. ¿Flaca? Tinch la colecció:
vaig anar comprant los números
desde l' hú al setanta dos.
¿Vol comprarla?
OLAGUER. ¡No m' amohini!
RICARDO. Donchs acabém la questiò.
¿Me guardarà un mès las joyas?
OLAGUER. No senyor: l' hi he dit dos cops.
RICARDO. Vosté lo qu' es un egoista.
OLAGUER. Moderi las espressions.
RICARDO. ¡Miserable!
OLAGUER. Aixó vosté
que no tè cuartos, ¿hont som?
RICARDO. Vosté es rich, pero no ignora
que no es felís en lo mòn.
La felicitat, ¡mentida!
No la dona 'l sè' ambiciòs.
Vosté esplota la miseria.
OLAGUER. ¿Qu' es gayre llarch lo sermó?
RICARDO. Y tant llarch qu' are comensa.
OLAGUER. Donças prediqui tot sol.
(*Se 'n vá, primera porta dreta.*)

ESCENA IX.

RICARDO. (ANTON al escriptori.)

- RICARDO. Y se 'n vá de cop y volta...
¿Qué hi diu vosté á tot aixó? (*A Anton.*)
¿No es cert que tinch rahò jo?
¡Cá! ¡Ni 'n fá cás ni m' escolta!
Ja hi deu estar *quilotat*
á sentí' escenas d' aqueixas. (Pausa.)
Per çó, Ricardo, si 't queixas,
es perque tu t' ho has buscat.
¡Tants diners y tants terrenos!
Tots se m' han anat fonent.
Jo pensaba: Vés venent:
juna casa mès ó menos!...
Are no mès me 'n queda una,
joy, que no me la vull vendrer!
Perque ab ella, si 'm sè entendrer,
ja que hi pèrdut la fortuna,
al menos m' hi mantindrè.
¡Tant com á casa hi havia!
Pero, lo que jo tenia,
are, bè hi ha algú qu' ho tè...
Sí, perque no ho vaig llenyar

al carrer: mòlt al contrari :
hasta mòlts van negociarhi
ab lo que 'm varen comprar.
Donchs aquets qu' avuy 'ls sobra
per qué no m' han de dir :—Tè:
aquí tens aquest dinè?—
¡Cá! ¡En lo mòn no 's pot ser pobre!
Aixís desd' are endavant,
nada, posarè judici
y abandonarè aquest vici
del joch, que 'm domina tant.
Es lo que dich cada dia,
pero m' hi vull decidir.
¡Ay! ¡Si jo poguès tenir
la meytat del que tenia!
Podria bê, y sense afanys,
fent bê, donarme á conexer...
Per 'ná bê hauríam de nexer
quant ja tinguessim trenta anys.

ESCENA X.

Dits, y ROSETA, pel foro.

- ROSETA. No hi es: ja m' esperarè.
RICARDO. (¡ Quina nena mès bonica!
No deu tenir rés de rica ;
trobantse aquí, pôch dinè'...)
ROSETA. (Sento que l' cor se 'm traspassa
quan vinch aquí, pues l' inquieta
al recordarme...)
RICARDO. (¡ Pobreta !
Si 'm volguès dí 'l que l' hi passa...)
ROSETA. Escolti: ¿'m vol fè' un favor?
Digui.
RICARDO. Voldria sabé'
'l cóm, la causa, 'l perqué
vè aqui, y está ab mal humor.
ROSETA. No vull contar ma desgracia,
sens que m' ho privi l' afront,
perque las penas, al mòn,
hi ha mòlts cops que l' hi fan gracia.
RICARDO. Pero jo no soch aixís :
á mi una pena 'm conmou.
Espliquis: ¡ Miréu qu' es prou
que no 's puga ser felís!
Lo bó no 's té may plegat;
quan un home té una ditxa,
ja vè luego una desditxa,
sols per ferlo desgraciat,
y are aixó una prova n' es:

Aquí som dos, vosté y jo...
que... vamos... que... Dèu n' hi dò...
(Per la cara.)

y ¿veu? No tenim dinès.
Pero digui aquets tropells
que la posan en apuros,
y si no puch darlhi duros,
podrà donarlhi consells.

Diguim de tot la vritat
del que la tè neguitosa,
y si no puch fè' altre cosa
plorarè á lo seu costat.

Expliquim donchs lo que tè,
per mès qu' á desgracia munti.
Es en vá que m' ho pregunti
perque no l' hi esplicare.

ROSETA.

RICARDO. Pero, díguiho, ¿qué li costa?
No contesta... al fi y al cap
es dona, y ellas... se sab
qu' en no volent dar resposta,
es en vá l' empenyo d' un...
Si ja es cosa sapiguda,
que la dona es mès tossuda
que no sè... si fins hi ha 'l punt
de las donas. ¡Si, ja's diu
que 'l tretse es el punt... ¡oh! ¡Calla!
Lo tretse he dit... sí, no falla. *(Per si.)*
¡Lo tretse!... ¡Ricardo, ull viu!
Vosté m' ha proporcionat
medi de sortir d' apuros.

(Se registra la butxaca.)
¡Encare 'm quedan dos duros!

(Los ensenya.)

Surto corrents, disparat,
y me 'n vaig á la ruleta,
al tretse 'ls poso tots dos...
¡Al tretse! ¡Ja soch ditzòs!
Ja veig aquella boleta
que volta ri ri ri ri...
ab lo brillo que volteja,
fins qu' al últim tambaleja
un moment, y 's fica al fi
al tretse! Y com qu' en allá
jo hi tinch dos duros, es llís
que com que hi ha trentasís
números, m' han de doblá',
y aixó son setanta dos
duros, segueixo jugant
al tretse, y al poch instant
me faig lo pico mes grós
perque, anyadint á setanta
dos, igual cantitat mès,
ja me 'n resulta un eccès,

¡cent cincuenta ó cent sexanta!
y vaig guanyant á tothom,
(Contant ab los dits.)
sempre ab lo tretse, y estich
que ja soch á mil... ¿qué dich?
¡Mil vuytcents, sí, l' any que som!
Y allavors, vosté en aquí
ja no estará neguitosa,
perque sort tan espantosa
la deuré á vosté, sí, sí:
del *bello sexo* dimanan
aquestas inspiracions.
¡Al tretse! Conservis donchs.

(Encaixant ab ella.)
Senyò' Olaguer, ¡que demanan! (*Cridant.*)
¡Al tretse he posat ma fé!
¡Senyor mut, hasta la vista!
(Picant al escriptori)
¡Al tretse! No estiga trista.
¡Al tretse! ¡A ls peus de vosté!
(Descubrintse y anantse 'n rápidament.)

ESCENA XI.

ROSETA, (ANTON al escriptori), luego OLAGUER.

ROSETA. Compreh que 'l que al joch s' inclini,
perdi y tinga mala sort;
mes, que jo, tenint per nort
virtut y trevall m' arruini,
no ho comprehench, y cada dia
veig mès la perfidia humana.

OLAGUER. ¡Ola! ¿Es vosté que 'm demana?

ROSETA. Si senyor.

OLAGUER. ¿Qué s' ho oferia?

ROSETA. Fá tres mesos, per l' afront
del que no paga, evitar,
vareig vení' aquí á empenyar
¿se 'n recorda? un medallon.
Es molt petitet al fi,
pero per mí es lo mès gran:
val molt, pues té algun brillant,
pero 'n té millions per mi.
Segons tinch entès, no mès
que tres mesos vosté guarda
las prendas, y si 's retarda
'l fè' 'l pago de 'ls dinès
se las ven, y ¡no voldria
qu' á mi se 'm venguès la joya!
Miri, sò una pobre noya
que, si poguès, l' hi daria

molt més del que 'm va donar.
¡Pero no puch, ben cert es!
Esperis un quant temps més,
que jo pugui arreplegar:
per pagarli lo que dech
jo faré tot sacrifici:
¡calmi, donchs, lo meu desfici,
y si m' escolta, com crech,
jo may més podrè olvidá
lo seu bon cor, ja desd' are,
y la meva pobre mare
desde l' Cel, l' benehirá!

OLAGUER. Nena, vosté 'm trenca l' cor:
lo seu parlar m' ha enternit:
cregui qu' estich compadit
de la seva trista sort.
Y, així 'm vull sacrificá'.
Si vosté 'm pot doná' l' préu
de 'ls interessos que déu,
no l' vendré. (Ja es lo que 's fá.)

ROSETA. Veji quant es, per si acás...
OLAGUER. ¿Dú la papeleta?

ROSETA. Sí. (Buscantla.)
¿Hont me la he posada?.. Aquí. (*Latroba.*)
(*Olaguer passa detrás del despaig, se posa las ulleras, mira la papeleta, y después lo talonari.*)

OLAGUER. Vosté 's diu Ramona Más.
(*Suspensiò de Roseta, que tarda un xich á contestar.*)

ROSETA. Si senyor: (no recordava...)

OLAGUER. Lo talonari... ja l' tinch.
Vaig donarli trentacinch
duros.

ROSETA. Sí.
OLAGUER. Ja 'm ho semblava.
ROSETA. Diguim, quant l' hi tinch de dar.

OLAGUER. Ja véurá, sensillament...
total, dos mesos, ¿m' entèn?
Jo ja 'm vareig aturar,
segons costum, lo primer;
de modo que, contí, á ral
per duro al mes, fá un total
ab dos mesos, que vè á ser
setanta rals, veliaquí.

ROSETA. En aquest moment, no 'ls duch,
pero ja pagálshi puch
sens falta, demá l' matí.
Aquest vespre haig de cobrar
unas camisas.

OLAGUER. Corrent.
Pero aixó es molt serio ¿entèn?
No 's descuydi de passar,
si no ho vol perdre'.

ROSETA. ¡Ah! No... no.

- serè aquí avans del mitj dia.
OLAGUER. Està bè.
- ROSETA. Y ¿que no podria,
tenint com tè compassiò
de mi, ensenyarme la joya
sols un moment per besarla ?
OLAGUER. Ara hauria de buscarla
y es un xich difícil, noya.
(¡Qu' es pesada !)
- ROSETA. Es un recort
que mès que tot arecio.
Pórtila, que jo confio
en vosté que tè bon cor.
OLAGUER. No 's tréu si no 's desempenya.
ROSETA. ¡Oh ! ¡Potser se la ha venuda !
OLAGUER. Dona, no sigui tossuda
ROSETA. Donchs, ¿perqué no me l' ensenya ?
¡Ja no 'l tè aquí !
- OLAGUER. ¡M' tréu de tino !
¡Vaja ! La vaig á buscar.
ROSETA. Gracias.
OLAGUER. (Tras de no pagar,
encara donan amohino.)
(*Se 'n vá per la esquerra.*)

ESCENA XII.

ROSETA, ANTON (al escriptori), luego GERONI.

- ROSETA. Al menos podrè besarlo.
(*Surt D. Geroni del cuarto.*)
- GERONI. Roseta...
- ROSETA. ¡Ah ! ¿Vosté aquí ?
Ja m' ho ha semblat desd' allí.
- GERONI. Ja m' ho ha semblat desd' allí.
- ROSETA. ¿Es dir que tinch de trobarlo
fins en lo lloc que frequento
per forsa, sols per no habé'
d' admetrer rés de vosté ?
- GERONI. Francament ; jo molt ho sento :
qu' al vení' aquí, no ha sigut
may per cap noya, favor.
- ROSETA. Quan es per salvá' un honor,
venirhi, fins es virtut.
- GERONI. Es que l' qu' hajis empenyat,
si es cosa que val la pena,
no pot ser tèu de cap mena
si algun amich no t' ho ha dat. (*Maliciòs.*)
- ROSETA. ¿Que no es mèu lo medallon ?
GERONI. ¿Véus ? Un medallon... reparas...
- ROSETA. Si, com crech, fòu de 'ls mèus pares,
¿qu' haix d' estimá' mès al mòn ?
- GERONI. Mal pots tenirhi tal fé

pues, segons vas esplicarte,
ton pare va abandonarte.

ROSETA. No ho vaig dir, ni ho puch sabé'.

Jo, juntant dolsos recorts
de ma infantesa ditxosa,
vaig dirli, y encar confosa
ho recordo, qu' ab grans plors,
vaig véurer la mèva mare
al llit per sempre adormida;
tambè recordo enfosquida
la viva imatje del pare;
y, sense que ma memoria,
vulga ajudarm' per rès mès,
me va recullir després
una dona, qu' en la gloria
tinga Déu, y que per ella,
per pagar sa enfermedat,
es sols que jo m' hi empenyat
aquesta joya que sella
ma ventura é ilusiò.

Veji cóm jo puch pensarme
si 'l pare vá abandonarme
ó si es que 'm vaig perdrer jo;
y aixó duptant, veji si are
puch jo deixar d' estimar,
y fins ¡si dech adorar

aquest recort del meu pare!

GERONI. Donchs ja que l' estimas tant,
recorda 'l que ja vaig dirte;
pensa que vull protegirte;
ja sabs que tinch lo cor gran.
Aquesta joya...

ROSETA. ¡Es ma vida!
GERONI. Donchs si la vols obtení'
avuy mateix, digas « sí, »
y al coll la dús desseguida.

ROSETA. Es que si vull ab amor
com filla, guardá' esta joya,
guardo tambè com à noya,
una millor, qu' es l' honor.

GERONI. Guàrdala, donchs, y viu trista.
ROSETA. Ja ho faré.

GERONI. 'T serà pitjò'.

ROSETA. ¿ Y vosté m' estima? No!

GERONI. Calla que vè 'l prestamista.

ESCENA XIII.

Dits y OLAGUER (ab lo medallón.)

OLAGUER. Vaja, tinga.

ROSETA.

(Ab mal modo.)

Sí, sí, ell es.

(Besantlo.)

Lo mèu medallon! ¡oh! Sí. (*Besantlo.*)
¡Qu' hermó! Ja 'l torno á tení'
en las mans, un altre bès. (*Id.*)

OLAGUER. (Sempre hi han d' haber trifulgas.)
ROSETA. ¡Jo 't tindrè, vinga 'l que vinga!
OLAGUER. Dongui... (*Volenili pendrer.*)
ROSETA. (*Lo besa.*) Per últim cop .. Tinga.
(*Olaguer lo pren, lo deixa sobre l'escriptori, y diu apart.*)

OLAGUER. (Ara plora tant com vulgas.)

ROSETA. Bè, donchs, demá passarè
aquelets diners á donarli;
y pels altres entregarli,
dia y nit treballarè.
Així esta joya y la d' honra (*A Geroni.*)
guardarè sempre ab amor.
¡Jo vull ser pobre ab honor
mès que ser rica ab deshonra!

(*Se 'n vá pel foro.*)

ESCENA XIV.

Dits menos ROSETA.

OLAGUER. Aixó ho ha dit per vosté.
GERONI. Si senyor: ho ha dit per mi.
Es la ingrata que l' hi deya,
y 'm convè per los mèus fins
que 'm dongui vosté la joya.
OLAGUER. ¿ Vol dí' aquell medallon?

GERONI. Sí.
OLAGUER. Aixó sí qu' es impossible.

Si 's sabia un fet aixís,
jo estaba fresch; bè prou rábia
que se 'm té; soch molt mal vist.

GERONI. Sè que no podrá saberse.

OLAGUER. ¡Cá! No... Ja sab que soch rich.

OLAGUER. Bè, pero... (Ja hi veig negoci.) (*Pensa.*)
GERONI. Demani cent duros, mil,
mentres tinga jo la prenda.

OLAGUER. Calli.

GERONI. ¿Qué diu?

OLAGUER. Que ja tinch
un medi legal.

GERONI. Expliquil:
mentres la puga tenir...

OLAGUER. Ja veurá: com fa tres mesos
que 'l medallon es aquí,
y á mès en la papeleta
á l' hora d' ara, no diu

qu' està corrent d' interessos,
lo vendré demá 'l matí
á la pública subasta,
'l compra y...

GERONI. Medi bonich!

OLAGUER. Jo demá quan ella vinga,
sè cóm me n' haig de sortir.
Pero si ella desempenya
la joya, no hi ha rés dit.

GERONI. No podrá desempenyarla:
aixó sí que 'm té tranquil.

OLAGUER. Aixís ja tindrè una escusa per sortir del compromís.

GERONI. Corrent, donchs: hasta la vista.

OLAGUER. ¿Que ja ha deixat alló escrit?

GERONI. No del tot: un altre rato tornarè; vull véurer si l' atrapo.

OLAGUER. ¿A n' aquella noya?

Miri que si vá y l' hi diu
lo que vull fer, no tè gracia.

GERONI. Calli, home, fugi d' aquí.
No n' hi parlare: vull véurerla
per darli consells d' amich.
V. i. s. l. D.

OLAGUER. Vagi en nom de Déu.

GERONI. ¡Pobreta! : No la puech xéuran patir!

| No la pueh veuler patif! (Se n va.)

ESCENA XV.

OLAGUER, ANTON (al escriptori) luego RAMON.

OLAGUER. Vés quan jo dich que las donas
portan gastos y perills.
¡ D' aixó se 'n fará una pila!
millor : negoci per mí.

RAMON. ¿Ho véus, com no he tardat gayre?

OLAGUER. ¡Oy! t' haurás d' esperá' un xich:
no he acabat d' arreglartho,
m' han destorbat molt sovint.

RAMON. Es que tancan á las dotse.

OLAGUER. Desseguida soch aquí.

(Se 'n va per la primera porta dreta.)

ESCENA XVI.

RAMON, ANTON (al escriptori), luego EUSSEBIO.

RAMON. Envá l' he esperat una hora:
no ha comparegut.

EUSSEBIO. (*Ab precaució pel foro.*) Padrí...

RAMON. ¡Ola! ¿Qu' has fet?

EUSSEBIO. Buscant datos
m' ha passat lo temps: he vist
com se ficava á la entrada. ...

RAMON. Ja pots entrar, qu' es á dins.

EUSSEBIO. Hè vist al company de classe,
aqueell dependent qu' escriu
á casa 'l notari Serra,
y...

RAMON. ¿Ho ha trobat?

EUSSEBIO. Diu que sí;
que l' testament que 's demana
existeix en el Arxiu...

RAMON. ¿T' ha enterat del apellido?

EUSSEBIO. No l' hi recorda: ni 'ls mils
duros que van entregarli.

RAMON. Aixó ja 'm recorda á mí.
Pero avuy sols has de véurer
cóm se pren lo que l' hi dius.

EUSSEBIO. Ja duch la llissò estudiada.

RAMON. Pensa que may has de dir
qu' ets fiol meu, ni que 'm coneixes.

EUSSEBIO. Ja estich en aixó.

RAMON. Cap viu,
y serás ditxòs ab ella.

EUSSEBIO. Y vosté será felís.

RAMON. Es lo tracte: aquí la he vista
y t' estima ab frenesi.

EUSSEBIO. La tinch mèva.

RAMON. Y aquest home
cada dia 's fá mès rich.
Are l' hi duch deu mil duros
y ja n' hi tindrà vint mil
á «La Fraternal.»

EUSSEBIO. Llavoras
tal volta voldrá accedir.

Ja vè.

RAMON. Donchs, ni una paraula
devant d' ell.

ESCENA XVII.

Dits y OLAGUER (ab una cartera.)

OLAGUER. Ja soch aquí.

Dèu lo quart. Aquí te 'ls porto.

(*A Ramon.*)

¿Vol mortificarse un xich? (*A Eussebio.*)

En papè'; y perque no 'ls perdis,
embolicats aquí dins. (*A Ramon.*)

- RAMON. Bè.
OLAGUER. Ten compte que no 't caygan.
RAMON. ¿ Que soch noy?
OLAGUER. No ; pero ho dich...
RAMON. Me n' hi vaig antes no tanquin.
OLAGUER. Aixís qu' hajis recullit
l' interès que 't darán ara
d' aquest mes, y 'ls *recibís*,
torna aquí, qu' hasta que tornis
jo no estaré pas tranquil.
RAMON. Desseguida : es á la vora.
OLAGUER. ¡Ah! Escolta : digas á en Quim,
lo tapicer, que s' arribi,
que, si vol comprarla, tinch
una silleria.
RAMON. Bueno.
(Veyám lo qu' haurá suchsehit.) (*Se 'n vá.*)

ESCENA XVIII.

OLAGUER, EUSSEBIO, ANTON (al escriptori.)

- OLAGUER. Bueno : ja 's pot espligar.
EUSSEBIO. ¿ Tindrà per mí una estoneta ?
OLAGUER. Sí : ¿ que dú la papeleta ?
EUSSEBIO. Res tinch que desempenyar.
OLAGUER. (Vaja, déu sè' un altre maula.)
¿ Vol empenyá' algo potsè' ?
EUSSEBIO. Segons cóm, podria sè'
que m' empenyès la paraula.
OLAGUER. No n' hi dono un xavo. (Sí,
vaja, es un que necessita.)
EUSSEBIO. Assentis.
OLAGUER. No, aixó no *quita* ;
digui 'l que m' haji de dí'.
EUSSEBIO. Corrent : donchs dret ó assentat
l' hi dirè d' una vegada :
vostè aquí té una afillada
y n' estich enamorat.
OLAGUER. ¿ Qué 'm diu ? Donchs, vaja, seyém.
(*S' assentan.*)
EUSSEBIO. Donchs, sí : l' estimo, l' adoro,
y en no veientla, m' anyoro.
OLAGUER. A véurer si 'ns entendré.
¿ Quí es vosté ? (Si té dinès
ja l' hi dono desseguida.)
EUSSEBIO. ¿ Quí soch ?
OLAGUER. Sí... la seva vida..
EUSSEBIO. Tinch vintitrés anys.
OLAGUER. Poch es.
EUSSEBIO. Me dich Eussebio Masriera,

fá cinch anys que no tinch mare,
y 's desentranya 'l meu pare
per donarme una carrera.

OLAGUER. (Malament: un estudiant.)

EUSSEBIO. Estudío per notari.

OLAGUER. (Bè, si, vaja, un perdulari.)

EUSSEBIO. Pero ja estich acabant.

OLAGUER. Es dir que vosté no té
ni la més xica rendeta,
y 's vol casá' ab la Pepeta?

EUSSEBIO. Giri full, que no pot sè'. (S' aixeca.)
Es que si avuy en lo dia (Alsantse.)

comprehend que molt pobre soch,
ja puch tení' dintre poch
una bona notaríia.

OLAGUER. No farém rés: ja l' hi dich.

EUSSEBIO. Comprehend lo tó ab que s' esplica.

¡Com que la noya es móit rica,
vol que 'l nuvi siga rich! (Ab intenció.)

OLAGUER. ¿Ella rica? (Sorprés.)

EUSSEBIO. (L' he afectat.)

OLAGUER. ¿Rica ella? ¿Cóm ho pot créurer
si fá quinse anys la vaig treurer...

EUSSEBIO. ¿Cóm?

OLAGUER. De la Maternitat.

EUSSEBIO. ¡Oh! Ment.

OLAGUER. Vosté m' agravía.

EUSSEBIO. ¿Es dir qu' ab baxa conciencia
vosté l' hi nega la herència?
A aquest terreno 'l volía!

OLAGUER. (¿Cóm haurá pogut sabé'?)

EUSSEBIO. Ja ma prudència 's desboca.

OLAGUER. Jo l' hi dich que s' equivoca.

Algú l' ha enganyat, y ré:
vosté sens dupte, tindrà
en ferse rich, lo seu nort,
y si ha vist passar la sort
aquest cop l' hi escapará.

EUSSEBIO. No es aixó l' que 'l meu cor sent.

OLAGUER. Torno á dir que s' equivoca.

EUSSEBIO. Donant fé 'l notari Roca
fèu son pare 'l testament
en favor d' ella, nombrant
á vosté depositari
y tutor, morí 'l notari
y l' Arxiu vá aná' al instant
al notari Serra: jo
treballo en la notaríia,
y sens volguer, l' altre dia
vaig enterarme d' aixó.
Jo he llegit lo testament!
jo sè quan es son valor!

¡ Pepeta! (Cridant)
OLAGUER. Fassi 'l favor...
EUSSEBIO. Vull qu' ho sàpiga al moment.
OLAGUER. Calli.
EUSSEBIO. ¡ No!

ESCENA ÚLTIMA.

Dits, RAMON y PEPETA que van sortint.

RAMON. ¿Qué passa aquí?
(Anton s' aixeca escoltant ab interès, mira un moment,
sense tocarlo, lo medallón que ha quedat sobre l'es-
criptori, y segueix interessat ab lo que passa.)
PEPETA. ¡ Eussebio!
EUSSEBIO. Vina, Pepeta.
PEPETA. ¿Qué hi ha?
EUSSEBIO. Tu no has sigut treta
de la Inclusa : t' ho va dí'
aquest que respectas are
com filla, y que, sens conciencia,
vol ferse sèva la herencia
que vá deixarte 'l tèu pare!
OLAGUER. No 'l creguis, noya.
EUSSEBIO. Anirè
avuy á casa 'l Notari,
y ho veurém!
OLAGUER. Ja pot anarhi.
EUSSEBIO. ¡ Ets molt rica!
RAMON. (Tot va bè.)
PEPETA. ¡ Ay, ja 'm podrè passejar!
OLAGUER. (May m' ha faltat bona trassa.)
EUSSEBIO. Tornarè! (Se n'và pel foro.)
ANTON. (La sórt me passa:
fent bè, no m' ha d' escapar.)

ACTE SEGON.

La mateixa decoraciò.

ESCENA PRIMERA.

Sr. OLAGUER dintre l' escriptori despatxant á varias personas que portan bultos y altres que se'n emportan. PEPETA y RAMON, en primer terme, enrahonant mentres dura la operació indicada. ANTON detrás del escriptor ocupat en arreglar y tassar joyas. QUIM y dos MOSSOS continuament treuen cadiras de sofá de la sala y se las emportan per la escala. Procuris presentar lo cuadro mès vritat possible.

PEPETA. Tal com l' hi dich, desd' ahir
no 'm trech lo dupte de sobre.
A mi ja m' ho diu lo cor
qu' haig de sè' una gran senyora,
y quan lo cor així ho diu... (*A Ramon.*)
RAMON. Sí: molts cops no s'equivoca.
PEPETA. Aquesta nit he somiat
vestits de color de rosa
y polakas de satí,
ab llassos...

OLAGUER. (*Al escriptori.*) Nou y tres, dotze.
(*Dant diners.*)

RAMON. Noya, jo no sè que dirthi.

OLAGUER. Y tres, vint: aquí tè 'l compte

(*A una dona qu' ha deixat un farsell y se 'n vá.*)
Ara vosté: ¿qué volia?

(*A un altre que figura que 'n desempenya un.*)

QUIM. Poséulas al carro totas, (*A ls mossos.*)
y molt cuidado al lligar,
á ferlas malbè ab las cordas.

PEPETA. Pero, es estrany que vosté,
amich de temps, del que 'm fa obras
de pare, no puga dirme
si es cert ó no, lo que contan.

OLAGUER. Aquí tè 'l que va entregarme.

(*Ha anat un moment dintre: torna ab un farsell.*)
Donguim los diners de tornas
y 'l valor de 'ls interessos.

RAMON. ¿Jo? Tu dirás si 't recordas,
al tenir cinch ó sis anys,
'hont eras.

PEPETA. Tinch una sombra...
de... pero no estich segura,
perque he llegit tantas cosas
de prínceps y de marquesos,
y de...

OLAGUER. Vaja: estiga bona.

(*A la dóna, que se 'n vá.*)

QUIM. Si es servit; los onse duros.

OLAGUER. Hem quedat que fòran dotse.

QUIM. No hi hem quedat ben entesos.
Després, que no son molt bonas
las cadiras, fins n' hi ha algunas
que se 'ls desclava la roba,
de modo qu' unas ab altres,
sols aprofito las mollas.

OLAGUER. Bè, pero...

QUIM. Tinga: onse y mitj,
y prou, las pago de sobras.

OLAGUER. Corriente.

QUIM. Que s' hi conservin. (*Se 'n vá.*)

OLAGUER. Fins que surti un' altre cosa.

(Ja hem venut la sillería
de don Geroni: son onse (*Contantlos.*)
y mitj: vaig donarne sis:
per fer ganancia rodona
tinch de dir que hi he perdut)

RAMON. Pues mira: sembla que hi tocas.

PEPE 'A. Ja l' hi dich: lo cor me diu
qu' haig de sè' una gran senyora.

OLAGUER. Donchs te diu molt malament
y fas mal si te l' escoltas.
Tu tèns pardalets al cap
que dia y nit t' ensibornan,
y aixís, mira: óbrals la gábia
y que volin en bona hora.

PEPETA. Pero com va dir l' Eussebio..

OLAGUER. ¿Y perque aquest ho ha fet correr
ja tè d' èsse' una vritat
tot aixó que s' empatolla?

¿Veus quins son los resultats
de llegar las novelotas? (*A Ramon*)

RAMON. ¡Oh! ¡Fan molt mal! Pero jo...
PEPETA.
OLAGUER. Vès á la cuyna, ó escombra.
PEPETA. Corrent: per ara ho farè:
mes si arribo á tení' probas
de que no sòch lo que diuhen,
en fin, de que no sòch pobre,
ja no farè més dissapte,
ni agafarè més l' escombra:
me farè fer bons vestits,
durè pentinat de moda,
y gorro, y tirabuxons
y, en fin, serè una senyora! (Se'n vá.)

ESCENA II.

OLAGUER, RAMON, ANTON trastejant al escriptori.

OLAGUER. ¿Qué no sents quin picarol?
¿Qué no veus com se 'm desboca?
RAMON. Y ben mirat parla bè,
és un dirtho á n' á tu á solas:
y com qu' ella es cert qu' es rica,
tè rahò.
OLRGUER. No la tè tota ..
Y á propòsit, no has pas dit...
RAMON. No s' ha obert la mèva boca
may, per contarho á ningú.
OLAGUER. Si; ja m' ho penso: aixó es cosa
d' aquell que vol ser notari,
si ben clar va dirho...
RAMON. Y doncas. . .
OLAGUER. Vés l' home que va inventar
tot aixó del papè' y ploma
si 'n va fer de mal...
RAMON. Pero...
OLAGUER. Estich que no las tinch totas...
ja m' ha compromés ben bè
aquell, venint per la noya.
RAMON. ¿Perqué?
OLAGUER. Veurás...

ESCENA III.

Dits, ARTURO, vestit de roba molt fosca y capa.

ARTURO. Dèu los quart.
Vinch á empenyarme la roba.
OLAGUER. Espèrat. (A Ramon.)

- RAMON. (Ara qu' anaya
á sabé' com va la cosa.)
- OLAGUER. ¿Quína roba?
- ARTURO. Lo que duch,
tot: s' entèn; ménos las botas,
la camisa...
- OLAGUER. Bè, si etcétra.
¿Y quan s' ho empenya?
- ARTURO. Ara, home.
- OLAGUER. ¿Qu' es potser, que vol anar
despullat per Barcelona?
- ARTURO. No senyor: l' hi esplicarè,
pues veig que no se 'n recorda.
- RAMON. (Si que va llarch.)
- ARTURO. Fá sis mesos
que vaig empenyarli tota
la roba mèva d' estiu,
fins lo barret; ara dongam
aquella, y l' hi deixo aquesta.
- OLAGUER. Bueno, aixís ja m' acomoda,
pero hi perdo si bè 's mira.
- ARTURO. Guàrdim la capa y s' ho cobra.
- OLAGUER. Així, entesos: l' hi farè
una papeleta nova.
¿Dú la vella?
- ARTURO. Sí senyor. (Dantli.)
- OLAGUER. Corrent: Arturo Surroca.
(*Llegint y fentla nova.*)
- ARTURO. Cregui que ja 'm feya angunia,
com tenim l' estiu á sobre..
- RAMON. De manera que vosté
no fa serví 'l penja-robas.
- ARTURO. ¡Psé! per mi aixó es un alivio:
així un hom' no desembolsa.
Sòch un xiquet calavera.
- (Olaguer ha entrat un moment dins y torna ab un farsell
d' un mocador fosch que dòna á Arturo.)
- OLAGUER. La papeleta, y la roba.
Entri á aquest quarto á posarse
aquesta, y la qu' are porta,
deixa sobre la taula
que ja hi trobarà.
- ARTURO. Conformes. (Hi entra.)

ESCENA IV.

Dits, ménos ARTURO..

- RAMON. Seguim la nostra conversa.
- OLAGUER. Sí: ja veurás, fá una estona
qu' he rebut una carteta

del notari Serra, ab sobre
dirigit á mí. ¿Cóm sab
ahont visch jo?

RAMON. Psé; aquell jove...

OLAGUER. Ja ho crech així.

RAMON. (La noticia
ha fet efecte)

OLAGUER. Llavoras
la he oberta...

RAMON. ¿Y qu' es lo qué deya?

OLAGUER. Ab mòlts modos...

RAMON. Se suposa.

OLAGUER. Que fèss lo favor d' anarhi
á las déu, que 'l despaig obra.

RAMON. Oy qu' ara ha tocata un' quart,
si vols anarhi.

OLAGUER. Per forsa.

RAMON. L' hi tindrás de confessar
qu' ets lo tutor de la noya.

OLAGUER. ¡Fuig d' aquí! ¿Que 't creus que jo
dormo á la palla, tanoca?
Aixó sí, m' has d' ajudar.

RAMON. Si 'm necessitas, disposa.

OLAGUER. Veurás: á mí 'l testament
que va fèss 'l notari Roca,
me feya depositari
de tot lo d' aquella noya,
mentre no eixís un germá...
es dir: de la noya un oncle
qu' anaba emigrat pel mon,
potser per massa patriota.

RAMON. Ja me 'n recordo.

OLAGUER. Donchs, bueno.

Dirè que va eixí' aquest home
y que l' hi vaig entregar
la noya, 'ls diners, las joyas,
y, en fin, tot lo que tenia.

RAMON. Te respondrà que la cosa
no està arreglada baix lleys...

OLAGUER. Dirè que va ser llavoras
que va morirse 'l notari,
y sent la confiansa mòlta,
y portant ell mòlta prèssa
de tornársen..

RAMON. Ja es mès bona.

OLAGUER. Vam arreglarho d' amich,
creguts de no fer mala obra;
que jo ja averiguare
aquest germá ahont se troba,
y ho arreglarém com cal.

Passará temps...

RAMON. ¿Y la noya?
sempr t' es un compromís.

- OLAGUER. La noya, ja sabs que corre
que va sortir de la Inclusa
fa quinse anys.
- RAMON. Pero; ¿cóm consta?
- OLAGUER. No t' amohinis; aixó ray.
Qui juga no dorm; ja probas
m' he procurat, preveyentho.
L' home qu' es viu, no 's pertorba;
després, ja sabs qu' es la mèva,
ab los diners tot se logra.
(Aquest no mès sab un só
y jo una sonada bona).
- RAMON. (Si tindrà algun paper fals...
Nos previndrém).
- OLAGUER. Ara, escolta.
Te vull demaná' un favor.
- RAMON. Degas.
- OLAGUER. Que ja qu' allavoras
tu vares ser testimoni,
si convinguès, per mès forsa,
diguessis qu' es la vritat
lo que jo dich, y disposa:
si te 'n tinch de deixar déu
quan mori, serán catorse.
- RAMON. Aixó si que no puch ferho,
es delicada la cosa;
y si 's descubrís, molt cara
me costaria la broma.
- OLAGUER. Bè, bè: donchs, no t' embolquis,
y sobre tot...
- RAMON. Punto en boca.
- OLAGUER. (Me sab greu haberli dit.)
- RAMON. Donchs, veus? per mi millor fòra
dí al notari, qu' es vritat
que tèns aixó de la noya:
déxala casar y entrégali:
¿no t' has fèt ja rich de sobras
negociant los diners d' ella?
¿Donchs, qué vols mès?
- OLAGUER. ¿Y las joyas
que tu mateix vas cobrarne
una prima?
- RAMON. Bè: l' hi dònás
la equivalència en diner...
- OLAGUER. ¡Si que la fariam bona!
Sòch al ball y vull ballar,
tocan polka, vinga polka.
¡Ja se'n podria ben riurer!
- RAMON. Jo ho deya per si 't trastornas.
(*Passa Arturo, vestit tot blanch, barret de palla, corbata vermella y un puro en la boca*)
- ARTURO. Entesos: ¡fins al hivern! (*Se 'n vá pel foro.*)
- OLAGUER. Veyas si 'n fa de patxoca:

- després encara dirán
que no 'm déu favors lo poble.
RAMON. Donchs, jo me 'n vaig.
OLAGUER. Si m' esperas,
t' accompanyarè una estona
tot anant á cal Notari.
RAMON. No, que tinch d' aná' á la Boria.
Hi ha un senyor que vol desferse
d' unes quantas Saragossas,
y potser no 'l trovaria.
Després tinch d' aná', á las onse,
á «La Fraternal» que pagan
l' interès del mès que corra,
es dir, del qu' avuy comensa.
Alsa, noy, cobra que cobra!
OLAGUER. Sí, tèns rahò ; no t' entretenguis.
¿Tèns los recibos?
RAMON. Fá una hora
que me 'ls has dat.
OLAGUER. Donças, vès;
y sigas aquí á las dotse
que sabs que hi ha la subasta.
Aixís qu' hagis cobrat, torna:
no t' agradi may portar
diners de 'ls altres á sobre.
RAMON. (Me 'n vaig á avisá' l' Eussebio
que vinga, méntre ell es fora.) (*Se 'n vá.*)

ESCENA V.

OLAGUER, ANTON.

- OLAGUER. Sort qu' ho vaig arreglar bè,
prevenint desde aquell dia
lo que potser suchcehiria..
¡Que n' es de bó aquell papè!
Anirè á casa 'l Notari
y 'm treurè la angúnia fora.
(*Mirant lo rellotje estrany que porta.*)
¡Dos quarts y mitj! Sí: ja es hora
que 'm vestexi per anarhi.
Senyò Anton, escolti: jo ara
tinch d' anármens; vosté va
arreglant lo que 's vendrà
en la subasta, y prepara
qu' aquell medallón petit
siga, perque 's vol deprèssa,
la segona ó terça pessa
que 's vengui.

ANTON. Será servit.
OLAGUER. Dexi del préu ben marcada

- nota de tot en la llista.
ANTON. (Vull probar lo qu' es egoista
per la darrera vegadà.)
Ara qu' està ab mi tot sol,
jo l' hi volia parlar.
- OLAGUER Dogui: ja pot comensar.
(Ja veig venir lo que vol.)
- ANTON. Jo, ja veu qu' en tot l' obeheixo
y que no estich may en vaga,
y per lo mateix que 'm paga
tot lo que 'm mana cumpleixo.
Si 'm poguès dà' un xiquet mès
de sou, la paga es molt poca...
- OLAGUER. ¿Es dir que no obra la boca
que no 'm demani dines?
- ANTON. Cregui qu' es cert lo que conto;
sò un pobre vell, sense vista.
Ma situaciò es la mès trista.
- OLAGUER. Perque sempre ha sigut tonto.
¿No vâren robarli un dia
la botiga d' argentè?
Donchs bueno; quedaba bè
no pagant lo que debia.
Lo fet d' haberho robat
era bè prou bona escusa.
- ANTON. ¿Qué vol ferhi? Es que no la usa
qui sempre vol viure honrat.
Jo si poguès mès faria:
cap sacrifici perdono...
- OLAGUER. Y bueno: ¿que no li dono
cinch rals y mitj cada dia?
- ANTON. Sí: pero avuy no se 'n té
per víurer, vosté conéixiho.
- OLAGUER. Donchs, si no l' hi agrada, déixiho:
y al seu puesto un altre,
- ANTON. (*Torna al escriptori.*) Bè.
(Avuy veurás, sent jo honrat,
tu que no ho ets, lo que 't passa).
- OLAGUER. (Potser n' he fèt un xich massa).
Perdoni si l' he agraviat.
Jo estich content de vosté;
tassa las joyas, copía,
y 'm recordaré algun dia
de la sèva bona fe.
Tinch lo testament pensat,
y no demani ni plori,
perque desde que jo 'm mori,
encara que m' hi enfadat
are, aixís de primè antúbio,
tindrà, per serveys tan leals,
un diari, psé... de sis rals.
(Lo suscriurè en «El Diluvio.»)

ESCENA VI.

Dits, RICARDO, luego D. GERONI.

RICARDO. M' alegro molt de trobarlo.

OLAGUER. ¿Que vé á desempenyá' alló?

RICARDO. No... sí... no... sí... vinch per çó,
es dir, vinch per enterarlo
qu' ara á la ruleta hi há
uns crachs de fora, que tenen
mòlts diners, y qu' allí vènen
per pèrdreis tots ó doblá'.

OLAGUER. Y bê; ¿qué m' esplica á mí?

RICARDO. Qu' avuy lo meu déute esborro.
Déxim cinch duros.

OLAGUER. Ja hi corro.

RICARDO. En tenintlos vaig allí.

Jugo; la sórt se'm presenta
guanyo molt, deprèssa vinch,
desempenyo alló, y pe 'ls cinch
duros, n' hi tornaré trenta.

OLAGUER. O bê no me 'n torna cap
y ho afegeixo al percut.

RICARDO. Pensi...

No siga tossut.

no 'n deixo may jo; ja ho sab.

RICARDO. Ja veurá com tot ho cobra.

GERONI. Buenos. (*Surt don Geroni pel foro.*)

RICARDO. Veurá com no's queixa.

OLAGUER. ¡Ola! Miri, 'l senyò' n' deixa. (*Per Geroni.*)

RICARDO. ¡Bravo!

(Aixís me 'l trech de sobre).

OLAGUER. Digui, digui: ¿no ha tornat
a quella bona minyona?

OLAGUER. No encara. Si tè una estona
deixi avuy alló copiat.

GERONI. Ara ho farè; un hom no viu,
fent favors.

RICARDO. ¿Donchs, m' hi atreveixo?
(*A Olaguer.*)

OLAGUER. Y home, es clar.

RICARDO. Si no 'l coneixo.

OLAGUER. Vegi 'l senyò' que l' hi diu.

(*A Geroni. Se'n rá á vestirse, primera porta dreta.*)

ESCENA VII.

D. GERONI, RICARDO, ANTON al escriptori.

GERONI. ¿Qué m' ha de dí' alguna cosa?

RICARDO. Sí: m' acaban d' enterar
que vosté...

GERONI. Pot continuar...

RICARDO. ¡Psé! veurá; com qu' un hom posa
en dupte, qu' avuy en dia
hi hagi senyor tan després
qu' al véure' un cas compromés...

GERONI. Home: ¿sab que m' agravia?

Ja sè á que vá: conti ab mí
demanim tot lo que vulga.

¿Que l' hi passa una trifulga?

¿Vol mil duros?

RICARDO. Home, sí.

(Aixó es home generòs.

Jo que 'n demanava cinch).

GERONI. Mirí: jo 'l caudal que tinch
en diners, es fabulòs.

Y com, siga pel que siga,
tots son per qui 'ls necessiti,
¡pit y fora! no mediti,

tinch bons sentiments: no estiga.

¿Que 'n tè pochs ab mil? Demani.
Serán dos: no s' ha d' abatre.

¿Ne vol tres mil? ¿ne vol quatre?

¿Qué fá parat? Home, mani.

Jo 'l fer bè, tinch per istil.

Vaja contesti: ¿qué fem?

RICARDO. Bè; per gó no renyirém.

Vaja; posin quatre mil.

(Si qu' á bodas me convida).

GERONI. Corrent, donchs: no 'n parlém mès.

Quan vulga tindrà 'ls dinès.

RICARDO. Si poguès ser, desseguida:

¡ey! s' entèn, si no pot sè',

dónguimen ara una part

y 'ls altres demá ó mès tart.

GERONI. M' es igual, si l' hi vé bè

are aná á formalisarho

sobre alguns valors que tinga

ó bè alguna finca, vinga;

ja podém aná á arreglarho.

Y avinguts per l' interés

me tè á sa disposiciò.

RICARDO. Y ¿vosté es aquell senyò'

que m' ha dit qu' era després?

- GERONI. ¿Qu' ho dupta?
- RICARDO. No haig de duptarho,
si aixís las manyas oculta.
- GERONI. Home, miri que m' insulta.
- RICARDO. Vosté lo qu' es un avaro.
Si jo aixís volia habé'
lo diner que demanava,
ja per rés necessitava
vení' á cansarlo á vosté.
- GERONI. Es á dir que vosté 's creya
que jo l' hi daria aixó
sense hipoteca, ni... ¡Bó!
No tenia mala ideya.
- RICARDO. L' hi parlarè francament,
jo no n' necessito tants. .
N' he volgut demaná uns quants;
pero he vist senzillament
que vosté se m' ha brindat,
qu' ha dit que s' agraviaria,
y ab franquesa, jo ho sentia.
Doncas, ¿quína cantitat
me demana?
- RICARDO. Poca cosa.
Quatre ó cinch duros.
- GERONI. Bè; vaja;
si 'n respon ab una alhaja,
conti ab ells.
- RICARDO. ¡Y encare gosa!
Comprendrà 'l que m' importuna
quan l' hi haurè participat
qu' ab molt poch temps m' he gastat
tota la mèva fortuna.
- GERONI. ¿Y se 'n alaba potsè'
després qu' ha sigut un tonto?
- RICARDO. Sí, vaig serho, y no m' afronto:
comprehenc sempre que 'l dinè'
s' ha d' estimá' en poca cosa;
pero vaig portarho jo
al extrém, y á tot aixó
vesté es l' extrém que s' hi oposa.
Y aquest extrém oposit
molt mal á fer bè s' aplica,
perque ab ell, fins perjudica
á tota la societat.
Jo, gastant entre nosaltres,
lo mèu, llensantho 's pot dí',
sè que 'l mal l' he fét á mí,
vosté no, que 'l fa á los altres,
Vosté fingint caritat
que, profanantla, anomena,
es insensible á la pena,
deixa diners al fiat
sobre valors que conserva

qu' aixó al fí no fòra rés,
pero ho fa per l' interès
excessiu què s' hi reserva!
Ho fá, perque ab capital
aumentat hasta l' eccès,
podrá deixar més dinès,
es dir, podrá fer més mal,
perque interès mes pujat
voldrà cobrar cada dia.

¿Y á aixó 'n diu filantropia?
¿Y d' aixó 'n diu caritat?
¿Vosté es qui pel bè s' incita,
compassiu? ¡Mentida! No.
Vosté es un explotadò
de tothom que 'l necessita!

GERONI. (Casi bè ho ha endevinat).
RICARDO. Comprench qu' ab l' altre s' avingui.
GERONI. Ara anaba á dirli:—Tingui

(Ensenyant quatre duros.)
los diners qu' ha demanat;—
y no ho faig, sacrificantme,
perque, aixís ja que vosté
m' ha insultat ab mala fé,
lo castigo, violentantme.
Rés, com duptar sens mótiu
del mèu bon cor, m' agravia.
Veyam si ara, un altre dia,
no 'm dirá caritatiu.

(Se 'n vá per la 2.ª porta.)

ESCENA VIII.

RICARDO, ANTON, luego ROSETA.

RICARDO. Ara recordo que 'n Plá
me va dir que 'm deixès véurer,
perque com dilluns va tréurer
la rifa, 'm podrá pagá'
vuyt duros que 'm quedá á déurer.
Ja estich salvat; nada, nada.
¡A cobrals y cap al joch!
¿Hi anirè?... ¡que pensó poch!...
¡Bá! Per última vegada
vull aná' á probar fortuna.
ROSETA. (Tambè aquell jove es aquí).

(Surf pel foro.)
RICARDO. (Aquella noya d' ahí;
per forsa n' hi passa alguna.
M' agrada y... ¡oy! que no 's pensi
que sò informal, perque ahí
l' hi vaig prométrer vení...)

ROSETA. (No hi es). (*Per Olaguer.*)

RICARDO. Esculti y dispénsi.

Alló no vá pogué ser
per mès que vareig volerho:
la bola 's va ficá' al cero
y tot va ser pel banquer.
Me 'n torno correns allí;
y si un xich la sórt me guia,
jo á vosté hi tinch simpatía
y pot disposar de mí. (*Se 'n ví pel foro.*)

ESCENA IX.

ROSETA, ANTON al scriptori, luego OLAGUER
vestit per sortir.

ROSETA. ¡Malaguanyat qu' á lo joch
tinga sa ditxa confiada!... (*Pauseta.*)
Avuy ja estich animada;
trevallarè, y dintre poch,
ma voluntat molt gran es,
y vindré pel medallón.
¡Ah! Ja vè.

OLAGUER. (! Vatúa 'l mon!) (*Surt y la veu.*)

ROSETA. Aquí l' hi porto 'ls dinès.

OLAGUER. (¿Qué dich? me' n hagües anat.)

ROSETA. Que me 'l conservi suplico,
y per mès que 'm sacrifico,
porto tot lo qu' he cobrat.

OLAGUER. Me sab gréu... pero 'ls dinès
que 'm dòna, no 'ls puch admétre..
tinch de pagá' alguna lletra...
me vénson uns pagarès...

ROSETA. ¿Qué vol dir?

OLAGUER. Que com que fá
tres mesos que m' ho va dí',
y haig de tréure' de cada hú
lo que pugui arreplegar...

ROSETA. Dígui per Déu...

OLAGUER. Que la joya,
avuy, com ja ha caducat,
se vén: m' hi veig obligat,
y cregui qu' ho sento, noya.
Si pot ferho, donguis pressa
y á desempenyarla vinga.

ROSETA. Pensi que...

OLAGUER. No m' entretinga
perque vaig un xich deprèssa.

ROSETA. ¡Déu mèu!

OLAGUER. Jo tinch molt bon cor,

y la paraula trencada
l' hi serà recompensada.
Quan senti á dí' que m' hi mort,
enteris del testament
y per vosté, si no 's queixa,
sempre hi trobará un deixa
que 'n tindrà pel passament.

(Se 'n rá pel foro.)

ESCENA X.

ROSETA, D. ANTON, luego GERONI.

- ROSETA. ¡Oh! Se 'l vendrán. ¡Mare mèva!
Ja ningú 'm té compassiò!
GERONI. Tot ho sè, y en aquí sò
per calmar la pena tèva.
ROSETA. ¡Ja ho comprehench!
GERONI. Sòch molt després,
y encara que no n' ets digne,
si vols...
ROSETA. No. Vosté es indigna
de que jo l' hi admeti rés,
GERONI. ¿Es dir, que tras del favor
ancare vens á insultarme?
ROSETA. Si s' atreveix á parlarme
del seu pervertit amor,
ara que no dech tenirli
cap atenció, ¡qué faria
després si aixó l' hi admetia!...
No vull tenir rés qu' agrahirli
Voldria que ni 'm parlès
y vol qu' arø jo l' hi prengui...
¡Ah! No, no. ¡Primer que 's vengui!
GERONI. No he volgut saber rés mès.

(Se 'n torna al quart.)

ESCENA XI.

ROSETA, ANTON al escriptori, luego EUSSEBIO.

- ROSETA. Veurè á las mèvas amigas,
las enternirè ab mas llàgrimas,
y mirarè si, entre totas,
recullo 'l dinè que 'm falta.

(Vá á sortir y réu á Eussebio.)

EUSSEBIO. (Ja ha sortit).

ROSETA.

EUSSEBIO. ¡Roseta!

¿Qué veig? ¡L' Eussebio!

ROSETA. No t' ho pensavas.

EUSSEBIO. ¿ A qué vèns?

ROSETA. A lo que tu
deus venir.

EUSSEBIO. (¿ Sabrá 'l que passa?)

ROSETA. Potser vas creurer que jo,
al quedar desamparada,
te podia rebaixar
si ab mon amor continuavas.

EUSSEBIO. ¿ Perqué ho dius?

ROSETA. Perque del dia
que va posarse malalta
la que Dèu tinga en la gloria,
la qu' á mi m' ha fèt de mare,
habent jurat lo contrari,
no se t' ha vist mès á casa.

EUSSEBIO. ¡ Roseta!

ROSETA. ¿ Una cusidora
que nit y dia trevalla
qu' es per qui tindrà carrera?
Mòlt ben fèt.

EUSSEBIO. ¡ Oh! No: ¡ t' enganyas!
No es aixó; es una disputa
que vaig tení' ab lo meu pare,
y un cop ja siga ben libre
tornaré. (Si sortís l' altre
tot se 'n anava á rodar).

ROSETA. ¡ Ja comensava á estimarte!

EUSSEBIO. Roseta, tu considera...

ROSETA. Sórt que no mès comensava!
Vetaquí 'l que sabeu fer:
véure una noya, parlarla,
ferli potser sentí' amor
y al fi, trencar la paraula.
Mes ja de*tu m' hi olvidat.

¡ Encara no t' estimava!

EUSSEBIO. Ja sabs que jo t' aprecio,
Roseta, tingas confiansa.

ROSETA. Aixó sí: ¡ tothom m' estima,
tothom, y, sòch desgraciada!

EUSSEBIO. Pero bè: ¿ perqué ets aquí?

ROSETA. ¡ Perque m' hi ha dut ma desgracia!
¿ Recordas aquella joya
que cada dia besava?...

EUSSEBIO. Lo medallon que...

ROSETA. ¡ Sí, Eussebio!
Se vendrá aquí en la subasta,
avuy perque fa tres mesos
que vareig vení' á empenyármel,
per pagar la malaltia
de la que 'm feya de mare!

EUSSEBIO. Ho sento perque ara 'm trovo
que no puch desempenyártel...

m' ha dut gastos la carrera...
ROSETA. Rés te demano. Mil gracias.
EUSSEBIO. No voldria que 't pensessis...
ROSETA. No: ;ja estich acostumada
á 'ls desenganyhs de la vida!
Pensa sols, si la desgracia
vol qu' avuy perdi la joya,
que la que despréciias ara
la pert per salvar sa honra;
que, si avuy la joya 'm falta,
puch pendrer, de no tenirla,
consoladora venjansa,
guardant sempre en ma memoria,
lo recort de 'ls que van dàrmela;
mentres que si, per tenirla,
un dia l' honra 'm faltava,
sè qu' ab rés, ni ab cap idea
consolaria mas llàgrimas.
; Aixó es lo que 'm diu lo cor
escoltant la véu de l' ànima,
y aixó es lo que m' aconsella
desde 'l Cel, la mèva mare!

EUSSEBIO. Esplícam...

ROSETA. No m' entretinguis.

EUSSEBIO. Roseta...

ROSETA. Ni una paraula.

(Se'n rá pel foro.)

ESCENA XII.

EUSSEBIO, ANTON, luego PEPETA.

EUSSEBIO. ¿Qué deu ser? ; Pero está clar
que si jo m' interessava
per ella, aquesta ho sabria
y ;jadèu herencia! ; Adèu ganga!
; Pepeta! no tinch franquesa (Cridant.)
per ficarme per la casa.
; Pepeta! ; Hònt es la Pepeta? (A Anton.)
¿Vol fè' l' favor d' avisarla?

ANTON. Jo no 'm moch del escriptori.

EUSSEBIO. (Es cert que hi sembla una estátua).

; Pepeta!

PEPETA. (Surt.) ; Eussebio! ; Què 'm contas?
Digas, esplica 'l que passa:
¿quínas noticias me portas?
¿Ja sòchi rica?

EUSSEBIO. No: no encara;
pero ho serás dintre una hora.

PEPETA. ; Vols di', Eussebio? ; No m' enganyas?

EUSSEBIO. No; perque 'l notari Serra

que s' ha enterat de la farsa,
fa poch ha enviat á buscar
al que volia esplotarte.
Y ara hi ha anat.

PEPETA. ¿Donchs, quan torni
ja deurè ser tot' un' altre?

EUSSEBIO. ¡ Vaya!

PEPETA. ¡ Aixís ja sòch felissa!
¡ Ja tinch tot lo qu' esperava!
D' aquí un més nos casarém.

EUSSEBIO. Si, vaja: fèss lo programa.

PEPETA. A la Mercé, per supuesto;
farém tocar las campanas,
y 'ls cotxes arribarán
de cap á cap del carrè' Ample.

EUSSEBIO. ¿ Tots de dos caballs?

PEPETA. S' entèn:
y 'l cotxe qu' aném nosaltres
vull que hi hagi aquellas mollas
aixís, que, penjant, l' aguantan.

EUSSEBIO. ¡ Alsa! ¡ Aixó ni una marquesa!

PEPETA. ¡ Ah! Si, sí: ¿donchs qué 't pensavas?
Després farém lo refresh.

EUSSEBIO. ¿ Ahont, á la fonda?

PEPETA. A casa,
perque ja tindrém un pis
de vuyt balcons en la Rambla.

EUSSEBIO. ¿ De vuyt balcons? Ni l' Orient.

PEPETA. Y tribuna y balconada.
Per ciò vull celebrá' allí
la boda.

EUSSEBIO. ¡ Bè!

PEPETA. ¿ No reparas
que podrém donarhi un ball
com los que dava la Dama
de las Camelias?

EUSSEBIO. Vès dihent.
(Ja t' escursarè las alas).

PEPETA. Y no hem parlat del vestit,
ni la mantellina blanca...
ni de las joyas. ¡ Uy, uy,
quina feyna se 'm prepara!

EUSSEBIO. Bè, d' aixó ja 'n parlarém:
bè prou temps encara hi faltu.

PEPETA. Es que tot te de ser bo.

EUSSEBIO. Y ho será, no 'n pássis ánsia.

PEPETA. Jo no vull portar res cursi.
Aixó, sí: vull que las criadas
sempre 's presentin conforme.
¿ Quàntas ne pendré?

EUSSEBIO. Tres, vaja.

PEPETA. O quatre. Tu, ¿y del lacayo
que no n' hem parlat encara?

- ¿perque bè tindrém cotxero?
EUSSEBIO. Sí: durán levita llarga,
y barret ab escarpela
y gran corbata prisada.
PEPETA. Y aixís nos passejarém...
EUSSEBIO. ¡Repatats!
PEPETA. ¿Si 'ns passejavam
montats á caball, qué 't sembla?
USSEBIO. Que podriam molt ben caurer.
EPETA. Aixís ab cotxe, ó á péu
de brasset, aixís. (*Fent brasset.*)
EUSSEBIO. Ab gracia.
PEPETA. Vejam, passejemse un xich?...
(*Se passejan ab garbo per l' escena.*)
EUSSEBIO. (!Paciencia!)
PEPETA. ¡Quín garbo!
EUSSEBIO. ¡Vaya!
PEPETA. ¡Que 'n fem de goig!
EUSSEBIO. Molt.
PEPETA. Y aixó
qu' ara no vaig arreglada.
(*Arriba Olaguer y los vén.*)

ESCENA XIII.

Dits, Sr. OLAGUER.

- OLAGUER. Vamos... vegin continuant.
PEPETA. ¡Lo pare!
OLAGUER. ¿Qué significa?...
EUSSEBIO. Tal com vén.
PEPETA. ¿Que ja sòch rica?
EUSSEBIO. ¿Qué 'm contesta?
PEPETA. ¿Quánt tinch? ¿Quánt?
OLAGUER. Mira, mira 'ls mèus herèus. (*Sorna.*)
EUSSEBIO. Es dir que 'n contesta al fi...
OLAGUER. Que surti al moment d' aquí,
y no hi torni á posá 'ls péus.
PEPETA. ¿Y aixó?
OLAGUER. Vinch de cal Notari.
EUSSEBIO. Y ell enterat d' aixó d' ella
diu...
OLAGUER. ¡Que vosté es un trapella!
EUSSEBIO. Cuidado...
OLAGUER. ¡Un estrafalari!
EUSSEBIO. Provas.
PEPETA. Ab dret las demanas.
OLAGUER. Ni vosté es tal dependent,
ni ell ha tingut d' escribent
may cap Eussebio, ni ganas.
PEPETA. ¿Y aixó es vritat?

EUSSEBIO.

Es vritat:

no sò 'l dependent que diu,
mes sò amich del que hi escriu
y ell es qui me 'n ha enterat.

OLAGUER. ¿ Veus? Ja hi trova un' altre maula.

PEPETA. ¿ Es dir que torno á ser pobre?

OLAGUER. Com sempre.

EUSSEBIO. No. Rahò 'm sobra
per sostenir ma paraula.

OLAGUER. Cuydado que no m' alteri.

EUSSEBIO. Jo sò amich del dependent...

OLAGUER. Donchs, á n' aquest escriben

vagi y digui que l' enteri:
ja veurá com tergiversa
lo que fins ara l' hi ha dit,
perque es ell qui allí ha sentit
tota la nostra conversa.

Vagi, y si la vritat clara
l' hi diu, veurá 'l que va ser
y compendrá 'l gran paper
ridicul qu' está fent ara.

EUSSEBIO. Pensi que, si es mèu l' afront,
no tinch la culpa de 'ls passos.

PEPETA. ¿ Es dir que no durè llassos,
polakas, ni polisson?

¿ Es dir que no es cert al fi? (*Somicant.*)

OLAGUER. ¿ Pero bè, que significa?

PEPETA. ¡ Que jo 'm pensava ser rica! (*Plorant.*)

¡ Y no ho sòch! ¡ Y 'm vull morir!

OLAGUER. Corrents, allí á fè' l dinà'
y prou de papererías.

PEPETA. Jo no viureré gayres dias!
¡ la tristesa 'm matará! (*Se 'n vá plorant.*)

ESCENA XIV.

Dits, menos PEPETA.

OLAGUER. Está content del disgust

qu' ha portat á casa mèva?

EUSSEBIO. (¿ Será aixó una trama séva?

Pero... ¿ cóm? ¿ Si ho troba just
lo notari?...)

OLAGUER. ¿ Qué rumia?

EUSSEBIO. (Jo ho sabré.) Que si he sigut
temerari, m' hi ha mogut
sols la mèva simpatía
per la noya que mirava
desgraciada al costat sèu;
pero ara veig l' error mèu,
comprenc que m' equivocava,

y aixís ja no tinch que dirli
rèrs mès, sino que dispensi
pel qu' ha passat, y no 's pensi
que 'l motiu de contradirli,
hagi sigut l' interés
de viurer jo rich ab ella:
es per mí màxima vella
qu' es felís lo qui es després.
De 'ls diners, si bè s' observan,
prevenen los mals socials, (Marcat.)
y hasta mòlts fets criminals
altre móvil no reservan
que 'l dinè, l' ambiciò ruhí
qu' en los cors mesquins s' enllassa.
Passiho bè. (Sabrá 'l que passa,
aixís que 'l vegi, 'l padrí.)
(Se 'n vá pel foro.)

ESCENA XV.

OLAGUER, ANTON al escriptori.

OLAGUER. Si, tè rahò... 'l diner domina
y fá mòlt mal; tambè ho trobo;
pel diner hi ha qui fa un robo;
hi ha, per ell, fins qui assesina.
Hi han homes per tot molt sants
y pel dinè son dimonis;
ell esguerra matrimonis
y fà renyir molts germans.
Pel dinè 's perden senyoras,
pel dinè 's fan diputats,
y per ell en las ciutats
s' entretenen las milloras.
Lo diner fa torná eterns
plets qu' han de durar dos dias;
ell... allarga malaltías,
y hasta destrona goberns.
Donchs, si fa aquestas desgracias
y altres moltas, lo dinè,
ben mirat jo faig molt bè
y tots m' han de dar las gracies;
perque jo, ab lo gran afany
de tení y desar diner,
bè es clar que faig presoner
á qui causa tant de dany.
Sí; perque per presò d' ells
tinch una caixa de ferro
y si no hi caben, n' enterro,
y aixis evito 'ls tropells
que podrían motivá,

y no hi pot haber qui negui
que com mès dinè arreplegui ,
menos desgracias hi haurà.
Se 'm dirá que se 'n acunya
de nou , pero si Dèu fès
que tot ell á mi vinguès ,
no fòra la época llunya
de que , tenintlo tot jo ,
no hi haguès qui 's desconsoli
y fòs... una bassa d' oli
aquest mon de confusió
per las intrigas traydoras
motivadas pel dinè
que jo guardarà b è ;
y tindriam allavoras
qu' á mi , ¡ser perjudicial
y criticat per sistema ,
se 'm deuria 'l gran problema
de la Pau Universa!!
Aixó es cert ; pero 'l cas es
qu' alló de casa 'l Notari
no ho he arreglat ab l' anarhi.
Hem quedat que l' hi enviès
la fulla qu' he dit tenia :
que indagaria 'l germá
ahont es , y si 's pot trobá ,
venint ell , s' arreglaría.
Ab aixó passarém mesos ,
y ho arreglarém al fi...
Ab dinè he pogut sortí
de cassos mès compromesos.
Enviémlí , ja que 'm demana
la fulla ; crech qu' es allí
al escriptori.

(Pausa.)

(*Obra un calaix del escriptori y busca.*)

Es aquí.

(*Trovantla , y se la mira.*)

Corrent. ¡Senyò Anton!

- ANTON. ¿Què mana?
OLAGUER. Mirí , en habent subastat , (Dantli.)
portí aixó á casa 'l notari
Serra : ja tè de passarhi ,
y torní en habent dinat.
ANTON. ¿Ahont viu ?
OLAGUER. Aprop de vosté.
Cassadors , vuytanta sis ,
penso qu' es al primer pis.
ANTON. (Aixó 'm faltava sabé.)

ESCENA XVI.

OLAGUER, ANTON, luego RAMON.

- OLAGUER. Aixís aquesta cuestiò
ja la tinch mitj arreglada.
(Surf Ramon ab lo mocador plé.)
- RAMON. Ja soch aquí de tornada.
- OLAGUER. ¿Qué tal? ¿Ja has cobrat alló?
- RAMON. ¿Que no 'm veus tot carregat
de papers de plata?
- OLAGUER. ¡Bravo!
Porta, porta.
- (Passa detrás del despaig y desembolica papers.)*
- RAMON. Y ara alabo
mès aquesta societat.
¡La Fraternal! Bonich nom
qu' ab justicia se l' hi posa,
perque sembla que 's proposa
que s' enriqueixi tothom.
Si aixó dura poch temps mès
tindrán de ferhi murallas,
perque talment hi ha barallas
per abocarhi dinès.
Hi ha en los sócios de la Junta
cada dia mès confiansa,
y veyent que creix y avansa
lo capital que s' hi apunta,
no volent ganancia taota,
ara, desd' aquest moment,
¡no darán lo cent per cent,
darán l' any, lo cent cincuenta!!
- OLAGUER. ¿Qué dius, home?
- RAMON. ¡Oh! Y després
encara l' augmentarán.
- OLAGUER. Veurás; quèdat esperant
que m' hi durás mès dinès
per tres mesos: mès egoista
no vull ser, que de vegadas
los diners pegan voladas
y á lo millò 'ls perts de vista.

ESCENA XVII.

Dits, D. GERONI, luego D. PAU y COMPRADORS.

- GERONI. Sembla que s' acosta l' hora.
OLAGUER. Que tal, ¿ja té alló copiat?

- GERONI. Sí; y es sobre de la taula
per quan ho vulga mirar.
- RAMON. ¿Ja has anat allí? (A Olaguer.)
- OLAGUER. Es clá, home.
- RAMON. ¿Y qué tal?
- OLAGUER. Ja está arreglat.
- RAMON. (Oh! tinch de véurer l' Eussebio,
perque aixís no hi pot quedar.)
- GERONI. Y l' medallon, jo suposo...
- OLAGUER. Ara, estigui preparat.
Será la segona pessa
de lo que 's subastará.
- GERONI. ¡Bravo! Avuy aquella noya
veurá si tinch lo cor gran.
L' hi compraré: ¿qué l' hi sembla?
- OLAGUER. Que ja es generositat.
- GERONI. Jo ho crech: ¡oh! per cops d' aquestos
vingui á mí.
- RAMON. Vagin entrant.
Son compradors que ja vènen
per la subasta. (N' entran pel foro.)
- GERONI. ¡Ajajá!
(Surt D. Pau, vell, de levita y barret de copa.)
- PAU. Dèu los guart á tots.
- RAMON. Entrí, entrí.
- OLAGUER. ¿Qué tal ho passa, don Pau?
(Surt del escriptori, y luego hi torna.)
- PAU. Jo, ja ho véu, sempre en subastas,
per fer las ventas legals.
- OLAGUER. Es lo corredor de número. (A Geroni.)
- GERONI. Hombre, celebro. Mirant
si surt conveniencia.
- PAU. Y sí, home; ¿qué s' hi fará?
- OLAGUER. Es un protector de 'ls pobres,
com jo. (Presentant á Geroni.)
- PAU. (Encaixant.) M' honra sa amistat.
¿Tenen hora?
(Geroni y Olaguer miran lo rellotje.)
- GERONI. Son las dotse.
- OLAGUER. Son las onse en punt.
- GERONI. ¡Oh! ¡Cá!
Aquest rellotje l' hi atrassa.
- OLAGUER. Lo seu que vá adelantat.
- GERONI. Fássishi dá una mirada.
- OLAGUER. La mèva áncora es com sá.
- GERONI. També la mèva, y quan queyan
las nou de la Catedral...
- OLAGUER. ¡Oh! 'L mèu vá ab Santa María.
- PAU. Callin, que ja está esplicat.
Los rellotjes públichs sempre
van una hora desiguals.
Lo cert es que son las dotse,
com ho diu l' habé' arribat

- los compradors, y á mí 'm sembla
que podriam comensar.
- OLAGUER. Ah, sí, sí, com vosté vulgui.
GERONI. Per mí millor.
- OLAGUER. M' es igual.
- PAU. Vágimne donant las prendas,
que jo ja anirè encantant.
- OLAGUER. ¡Senyò! Anton!
- GERONI. (D' aquí una estona
tindrè la joya en las mans.)
- PAU. Un farsell de roba blanca,
(*Que Anton l' hi dona. Lo desplega y posa pessas sobre una cadira ó tauleta.*)
que tota á la vista está.
S' estima en divuyt pessetas.
¿Quí diu mès?
- OLAGUER. (*Detrás de l' scriptori.*) Mirin qu' ho val.
PAU. Divuyt pessetas, divuyt pessetas, etc. (*)
(*Mientras se dihuen los següents versos, fins que s' indica, lo corredor vá dihent á mitja veu lo que s' troba al peu de la plana.*)

ESCENA XVIII.

Dits, RICARDO y luego ROSETA.

- RICARDO. Señores, entro triufant. (*Cridant.*)
- OLAGUER. Calli, home, que ja subastan.
- RICARDO. ¡Vaya un modo de guanyar!
¡Doscents duros ab un' hora!
- OLAGUER. Bè, veurá; parlém á pams.
¿Qué vol?
- RICARDO. Tot lo mèu que tinga,
y aixó ja s' ho pot quedar.
(*L' hi dona las papeletas.*)
- OLAGUER. Miri, ja ho anava á vèndrer.
- RICARDO. He tingut una sórt gran.
Si no haguès tingut d' anármen
deixava á tots sense un ral.
¿Véu? Si 'm 'guès deixat los duros,
los hi tornava, y en paus.
(*A Geroni.*)
- GERONI. Fugi, home, fugi: disposi,
ja sab que tinch lo cor gran.

(*) PAU. (Divuyt pessetas y un ral, divuyt pessetas y un ral, divuyt y un ral á la una, á las dugas; y mitja; divuyt y mitja á la una : dinou : dinou pessetas á la una, á las dugas, dinou pessetas y mitja á la una: dinou pessetas y mitja. Vint; vint pessetas; y mitja; vint pessetas y mitja, á la una, á las dugas. Vint y mitja. ¡A la una... á las dugas... á la teresa !

- OLAGUER. ¿Qu' está per mí? Jo l' espero.
RICARDO. Si senyor.
OLAGUER. ¿Veu? Tot plegat...
RICARDO. Son cent vint duros, corriente.
Aquí tè'l compte cabal. (*Los hi dòna.*)
PAU. Vint y mitja vá á las dugas,
á la terça, es sèva.
(*Un comparsa se queda la roba blanca y vá á pagar á Olaguer.*)
RICARDO. (*Posantse lo que diu.*) ¡Ajá!
Ja torno á portá 'l rellotje,
cadena y anell, com cal.
PAU. Aném ara á un' altra prenda.
Un medallon ab brillant! (*Lo tè á la má.*)
ROSETA. (! Ah!) (*Entrant pel foro.*)
GERONI. (Aquest es lo que jo espero.)
PAU. Doscentas pessetas val!
ROSETA. ¡Ah! Senyor, jo l' hi suplico;
¡no me 'l vengui per pietat!
RICARDO. (! Altre cop aquella noya!)
GERONI. (No l' hi val aquest plorar.)
ROSETA. ¡Es lo que jo mès estimo,
no tinch altre capital!
PAU. ¡Filla, jo qué vol que hi fassi!
ROSETA. ¡Es lo únic recort sagrat
que conservo, no me 'l vengui!
OLAGUER. Tiri endavant. (*A D. Pau.*)
RICARDO. No 's vendrá!
Entreguim la papeleta,
y 'l desempenyo al instant!
ROSETA. ¡Oh! Gracias.
GERONI. ¿Cóm?
OLAGUER. No pot ferho.
RICARDO. ¿Y per qué?
OLAGUER. Perque ja es tart.
PAU. Quan la prenda está encantada
no hi ha dret á reclamar.
RICARDO. Donchs llavors, ¿quín recurs queda?
OLAGUER. Comprarla.
RICARDO. Bè.
GERONI. (*M' he salvat.*)
RICARDO. La compraré encar que siga
al doble de lo que val.
GERONI. Si aixó pensa, l' hi adverteixo
que 'ns ho haurém de disputar.
RICARDO. Vosté vol...
ROSETA. Sí: ell es la causa
de tot lo qu' está passant;
pues, perque jo no accedeixo
al seu amor criminal,
vol ferse sèva la joya
per obligarme ab mal art.
RICARDO. Confio que será mèva.

- ROSETA. Es mòlt rich, y 'l vencerá.
(Ap. á Ricardo.)
- RICARDO. Calli, que 'l tinch per avaro
ab lo poch que hi he parlat. (Ap. á Roseta.)
- GERONI. ¿Qué fém ?
OLAGUER. ¡ Avant la subasta !
(¡ Si fòs egoista !)
- ROSETA. ¡ Don Pau !
OLAGUER. Doscentas pessetas volen
pel medallón ab brillant!
- PAU. Y vint.
RICARDO. Y trenta.
- GERONI. Y cuaranta.
PAU. Doscentas cuaranta 'n val!
- RICARDO. Trescentas.
GERONI. ¡ No m' atorrolla !
Trescentas cincuenta van.
- ROSETA. ¡ Dèu mèu !
RICARDO. Dono quatrecents.
PAU. Quatrecents!
GERONI. ¡ No s' abat !
PAU. ¡ Quatrecents, quatrecents !
GERONI. ¡ Pero no m' humillará !
ROSETA. ¡ Pietat !
GERONI. Jo 'n dono cinchcentas.
PAU. ¡ Cinchcentas !
RICARDO. (Mòlt ha pujat.)
- OLAGUER. Mirí que ja no té quartos. (Ap. á Ricardo.)
RICARDO. Ja tinch las joyas, ¿qué hi fà ?
PAU. Cinchcenta pesseta á la una!
RICARDO. Siscentas. (Vagi empenyant)
(*Donant las joyas dissimuladament á Olaguer, pues sempre Ricardo ha estat prop de l' escriptori y Olaguer dintre.*)
- PAU. Siscentas pessetas dònан!
OLAGUER. (Negoci per mí.)
PAU. Ja val
siscenta pesseta, á la una!
GERONI. (Casi ja es massa donar).
RICARDO. (Cedeix.) (Ap. á Roseta.)
- PAU. Siscentas pessetas!
ROSETA. ¡ Vúlgaho Dèu ! (Ap. á Ricardo.)
PAU. ¡ Siscentas !
RICARDO. (Vaig
á abàtrel del tot.) Setcentas.
(*Don Geroni que fins ara ha pensat, se decideix.*)
- GERONI. No, donchs ; no se 'l quedara.
PAU. Setcentas pessetas dònán!
GERONI. ¡ Vuytcentas !
ROSETA. ¡ Oh, no, pietat !
PAU. ¡ Vuytcentas !
RICARDO. (Ja desconfio.)
PAU. Vuytcentas pessetas ja!

- RICARDO. Noucentas.
PAU. Que van á la una!
ROSETA. ¡Compassió! (A Geroni.)
PAU. Noucentas van!
GERONI. ¡Mil pessetas!
PAU. ¡Mil pessetas,
á la una!
RICARDO. (M' ha guanyat.)
OLAGUER. (Ara sí que no té cuartos.)
RICARDO. Ab quín gust, aquest instant
tota la meva fortuna
me tornaria á gastar!
PAU. ¡Mil pessetas, que 's remata!
GERONI. Home, ¿que ja s' ha cansat!
RICARDO. ¡Infame!
ROSETA. ¡Déixil! (Detenintlo.)
PAU. ¡A la una!
¡A las dos!
ROSETA. ¡Oh!
RICARDO. Calmis, ja
lograré jo que 'l recobri.
ROSETA. ¡Mare mèva!
PAU. Ja es sèu!
(A D. Geroni que vá á buscarlo.)
ROSETA. ¡Ah!
(Se desmaya en brassos de Ricardo.)
RICARDO. ¡Nos veurém!
GERONI. Quan vosté vulgui.
OLAGUER. Vingui, vinguim á pagar.
GERONI. Ja es mèu.
(Mirant ab satisfacciò lo medallon.)
OLAGUER. Tot á RAL PER DURO!
¡Si siguès DURO PER RAL!
(Mirant y remenant los molts diners que tè sobre lo
escriptori.)

ACTE TERCER.

La mateixa decoraciò.

ESCENA PRIMERA.

Senyor OLAGUER y Don GERONI.

GERONI. ¿Es dir , doncas , qu' es aquí
encara , la noya aquella ?

OLAGUER. Psé ; ja veurá : m' ha fet llástima .
Com qu' allavors de la venta
l' hi ha donat aquell desmay
y després qu' ab una esencia
l' hem retornada , s' trobava
molt malament la pobreta ,
no hi permés que se 'n anès ;
hem enviat á buscá un metje ,
després , al apotecari
l' hi hem portat una recepta ,
y veliaquí : are descansa
al cuarto de la Pepeta .

GERONI. Ja ha estat cumplert .

OLAGUER. ¿Que vol ferhi ?
Un hom no té 'l cor de pedra .

GERONI. ¿Y vol dir qu' es compassió
tot aixó qu' ha fet del metje
y de ferla quedá aquí ?

OLAGUER. Sí que ho es .

GERONI. Ja l' entench , mestre .

OLAGUER. ¿Qué enten ?

GERONI. ¿Vol que l' hi endevini ?

OLAGUER. Sí senyor .

GERONI. Donchs , ab franquesa :

Cuan se ven aquí una cosa ,
segons diu la papeleta
y la lley manæ , á lo duenyo
que va dú á empenyar la prenda ,
se l' hi ha de dar lo que sobra
del valor que va dar d' ella
vosté quant se vá empenyar ,
deduhint d' aixó que resta
los gastos de corretatje :
Y com que la joya aquella
que s' ha venut fa dos horas
ha pujat á mil pessetas ,
vosté aprofita 'l desmay
y 'l demès , per després treuer
del pico que té de dar
á la noya , la recepta ,
la visita del doctor
y en fin , hasta la molestia
qu' ha donat tenintla aquí ,
y aixís , d' aquesta manera ,
vosté , fent una obra bona ,
hi tindrà una ganancieta .

OLAGUER. Ah , no , no : cregui que no .

GERONI. Vamos , vamos ...

OLAGUER. (Com ho encerta .)

GERONI. Pero si á n' á mí 'm fá un bè .
Quan ménos diners tinga ella ,
mès me pot necessitar .

OLAGUER. Sí , donchs , vamos ab franquesa .
Ho he fet per có , no l' hi oculto .
Vosté ja es de la carrera .

GERONI. La caritat ordenada
per un mateix se comensa .

OLAGUER. Estém ab lo nostre dret .

GERONI. En quant á fer bè , á mí 'm sembla
que ja 'n faig en occasions

OLAGUER. Jo 'n faig , y sempre vull ferne .
¡ Hasta sent mort ! Per llavoras
á tothom prometo deixas .

GERONI. Corrent : are jo me 'n vaig
al carrer de las Doncellas
tambè , ¿ sab ? per un favor .
Veji si en aquí m' espera
aquella noya , vindré
á mitja tarde per véurerla !

OLAGUER. Jo la poguès fer quedar
vuyt días , ganancia neta .

GERONI. ¡ Disposi , donchs , y á la vista ,
senyor Olaguer !

OLAGUER. Corriente ,
don Geroni . Encaixant .)

GERONI. ¿ Está content
de... (Senyalant cuartos .)

OLAGUER. Disposi y donguim feyna.
GERONI. (Veyám si, tenint la joya,
logro rendirla. ¡Pobreta !)
(*Se 'n rá pel foro.*)

ESCENA II.

OLAGUER, luego ROSETA.

OLAGUER. Vetaquí un home que jo
no l' entench; segons com, sembla
interessat, y segons,
los diners talment los llença.
Bè: deu ser que no li dolen
per la sèva conveniencia.
¡Y 'l senyò' Anton no ha vingut
aquesta tarda: y 's queixa!
¡Pepeta! (*Cridant.*) Tinch d' arreglar
los comptes y la fassesa
qu' ha quedat ab la subasta.

PEPETA. ¿Que 'm cridaba? (Trista.)

OLAGUER. Sí, sí, quèdat.
Lo senyò' Anton no ha vingut,
y jo tinch un xich de feyna.

PEPETA. Com vulgui.

OLAGUER. Ja 'm cridarás
si venen p' alguna prenda.
(Se creya haberlas maduras,
y are 's troba que son verdas) (Se 'n rá.)

ESCENA III.

PEPETA, luego EUSSEBIO.

PEPETA. ¡Jo que 'm pensava ser rica
véurem tan pobre com era!
¡Ja tenen rahò, quan dihuem
qu' aixó es un mòn de tragedias!
(*Surt Eussebio pel foro.*)

EUSSEBIO. ¡Pepeta!

PEPETA. ¡Eussebio!

EUSSEBIO. Jo, sí.

PEPETA. ¡Estich trista!

EUSSEBIO. Donchs alégrat,
perque estich ben enterat
y ets riquíssima.

PEPETA. ¿De veras?

(*Ab alegría momentánea.*)
¡Oh, no: tornas á enganyarme,

ó t' equivocas!

EUSSEBIO. No ho cregas.

Y perque vejis si es cert,
vaig á dirte ara ab franquesa,
qui es que guia 'ls mèus passos.
Es padrí meu, tu 'l coneixes ;
es aquest senyor Ramon
amich casi de naixensa
del home que 't fà de pare,
y ell qu' á mí, y á tu t' aprècia,
es qui m' ha enterat de tot
ara, pel que poguès esser.

Pero sobre tot... (*Volent dir que calli.*)

PEPETA. Fuig, home.

¡Ay! ¡Jo torno á tenir renda !

EUSSEBIO. Jo sortirè desseguida
per mès enterarme, y véurer
qué pensa d' això 'l notari.

PEPETA. Si, vés : que si 'l pare 't veya...

EUSSEBIO. ¡Ah! tu, després, al padrí,
ja que á n' ell deurás la renda
y 's vá fent vell, lo tindrém
á casa com recompensa.

PEPETA. Lo posarém en un kiosko
de porter de la escaleta.

EUSSEBIO. Es massa poch honorífich.

PEPETA. No sè que dirthi; si 't sembla
lo posarém de... d' alló...
¿cóm se diu ? d' un qu' está al frente...
¡Ah! d' Ayo.

EUSSEBIO. Sí: majordom
de totas las nostras rendas.

PEPETA. ¡Ay, ja torno á ser felissa!
Ja podré manar cambreras.

EUSSEBIO. Y tindrás pis ab alfombras.

PEPETA. Y no escupirém á terra.

EUSSEBIO. ¡Ah! Y tindrém de comprar torres.

EUSSEBIO. Que hi hagi bona arboleda.

PEPETA. Y un estany ab una llanxa.

EUSSEBIO. Y un laberinto per pédrrens.

PEPETA. Y una miranda á estil rústich.

EUSSEBIO. Ab vidres blaus.

PEPETA. Y bandera.

ESCENA IV.

Dits y OLAGUER.

OLAGUER. Y un diable que se us emporti.

¿No veus que t' enganyan, bleda?

EUSSEBIO. Vosté es qui l' enganya aquí.

OLAGUER. Ay, vâlgam Santa Prudencia!
EUSSEBIO. Vosté, que guarda la herencia!

OLAGUER. ¿No l' hi he dit al dematí?
Lo senyor Serra te fé
en mí, y ja tot s' ha arreglat.

EUSSEBIO. Justament m' han enterat
antichs vehins de vosté,
ara, buscant saber cóm
va se aixó, y no puch duptarho:
ara puch assegurarho!
(¡Oh! ¡no sabé encare l' nom!)

OLAGUER. Si en un vehinat posa fé,
ja está fresch.

EUSSEBIO. L' hi tinch entera.
Vegi si quinse anys arrera
al carrer de la Mercé
no vivia?

OLAGUER. No senyó.

EUSSEBIO. Hi ha vehí que probaría
com vosté en allí vivia.

OLAGUER. Donças jo l' hi dich que no.

PEPETA. (¿Será cert?)

EUSSEBIO. Jo no consento
qu' aixís perdi la memoria.
¿Vol que li conti una historia?

OLAGUER. Digui: sentirém un cuento.

EUSSEBIO. Historia ó cuento, á las claras
probará lo que desment.

Escolta, y vés coneixent (A Pepeta).
qui váren esse 'ls teus pares.
Fá setse anys que revenía
vosté, seda, tela y llana,
y un preu pujat n' exigía,
perque, espléndit, ho rebia
per plassos d' una setmana.

OLAGUER. Cóm..?

EUSSEBIO. Esperis: ja ho veurá:

Si no dava aixó riquesa,
l' hi donava per passá;
cuan de prompte vá arribá
una familia francesa.

Lo gefe d' ella tenía
opiniò, segons s' enrahhona,
liberal; se l' perseguia,
y fugint d' allá, venia
á establirse en Barcelona.

Al pís mateix del replà
frente ahont vosté vivia,
la familia s' instalá.

Prompte ab vosté s' franquejá,

(Olaguer vol dir alguna cosa.)
ó vosté ab ella, podria
molt ben ser, perque portava

mòlts diners; familia tal
de pare y mare's formava,
y una noya que contava
cinch anys, si no m' han dit mal.
Sense amichs, parents, ni ré,
tan sols com aquí's trobavan,
varen posarli tal fé,
que al poch temps, era vosté
l' únic amich que confiavan.
Vosté ab baxa hipocressia
per compláure'l's se desfeya,
y, amich de cor, distingia
á la nena que volia
com á filla, segons deya.
L' amistat jamay mimvava;
al contrari, era mès dolsa
per vosté, quant mès notava
que l' estranger prosperava
jugant ab sort en la Bolsa.
Mes si ab lo joch s' enriquia
y la sort amable l' hi era,
mostrantse ab l' amor impia,
la desgracia vinguè un dia
per la familia estrangera.
Morí la mare, besant
al àngel qu' era sa joya:
y vosté, potser plorant,
va dir:— «Desd' aquest instant
tindrà dos pares, la noya.»
Satisfet encar no estava
l' infortuni ab la tal mort:
al mitj any qu' aixó passava,
la mort á la casa entrava
buscant... son amich de cor.
Altre parent no tenia
qu' un germà: per sort tirana
del qu' era d' ell no's sabia,
perque tambè l' perseguía
la política inhumana.
L' estranger, que ja preveya
sa mort, demanà un notari,
vinguè l' primer que s' esqueya,
y al poch rato l' amich feya
á vosté, depositari
de lo d' ell que concedia
al àngel, que tant amor
vosté deya que tenia;
á la noya, que viuria
ab vosté, com á tutor.
Morí l' trist, y de la historia
ja'n tenim una part vista:
los pares son á la gloria:
del germà no's té memoria,

y l' amich es prestamista.
L' órfana que l' hi quedava,
y un capital fabulòs
en dinè y joyas contava,
viu pobre, y com una esclava
d' aquell amich... generòs.

(*Olaguer vol parlar.*)
No... si no l' vull escolta'...
ja de tot l' hi he fet memoria.
Me 'n vaig, y aquí no 'm veurá,
fins que l' hi puga contá'
lo desenllás de la historia!

(*Se 'n vá pel foro.*)

ESCENA V.

Dits, menos EUSSEBIO.

OLAGUER. (¡ M' espanta 'l tó ab que s' esplica !
¿ Quí l' haurá enterat d' aixó ?)

PEPETA. La sèva perturbaciò
me diu ben clar que soch rica.
Ab aixó, estém arreglats:
desd' ara dono paraula
de no servir mès á taula,
y avuy ja no rento 'ls plats.
Aixó per mí es una mengua,
y 'm rebaixa mès que rés.
Buscarè un mestre francés
perque m' ensenyi la llengua.
Pendrà francesa la criada,
ja que sòch una francesa,
y no hi haurá cap marquesa
qu' estiga mès regalada.
Per çó ja 'm recordaré
que vosté m' ha fet de pare,
y l' hi prometo desd' are,
si es precis, que 'l mantindrè.
¡ Pero entengui d' aquesta hora
lo que 'l mèu estat reclama,
perque sòch... una Madama...
en fi, vaja : una senyora !

(*Se 'n vá donantse importancia.*)

ESCENA VI.

OLAGUER.

Ay, ay, aixó s' embolica...
no vull que un trastorn me dugui.

Ara arreglarè com pugui
aixó que no 'm mortifica
perque ja 'm vaig prevení'.
Y com qne jo ab lo dinè'
que tinch, puch viurer molt bè,
me 'n anirè lluny d' aquí.
Aixís ningú 'l mèu decoro
podrà ofendre': anirè á Rúsia,
á la China, ó á la Prusia,
á la Inglaterra ó al Moro.
Y ja qu' en aquí cada hú
contribueix al mèu desori,
per venjarme, quan me mori,
no deixarè ré á ningú.

ESCENA VII.

Dit y QUIM pel foro.

- QUIM. Dèu lo quart.
OLAGUER. Igual l' hi dich.
QUIM. ¿ Tè un moment?
OLAGUER. (¿Qué deu voler?)
Digui, ¿qué vol?
QUIM. Jo suposo
que vosté tindrà present
qu' avuy una sillería
l' hi he comprat.
OLAGUER. No parli mès.
Me vol dir que la ha pagada
massa del que 's requereix,
y ara 's vol desdir del tracte:
es inútil, ja está fet.
Avans de comprá' una cosa
per que no la mira bè.
QUIM. Si no deixa que m' espliqui
no sabrá l' objecte mèu
¿ Me vol escoltar?
OLAGUER. L' escolto.
QUIM. Jo soch molt honrat, ¿enten?
Jo he tingut ocasions bonas
per ser rich ab mala fé,
y may de la mèva vida
m' ha fet cegar l' interés.
OLAGUER. Tal com jo, ni mès ni menos.
QUIM. Parlarè ja qu' així ho crech.
Adintre d' una cadira,
la segona que hi desfet,
doblegats ab molt cuidado
sota la roba de reps
hi he trobat, y allí 'l seu duenyo

- deuria amagarlos...
- OLAGUER. ¿Qué?
- QUIM. Vuyt papers del Banch d' Espanya.
- OLAGUER. (Ja es altra cosa.)
- QUIM. Després
he mirat totas las altres
pero no hi he trobat ré.
- OLAGUER. Y aquets bitllets...
- QUIM. Aquí 'ls porto.
- OLAGUER. Dèixime 'ls veurer.
- QUIM. Corrent. (*Los hi dòna.*)
Veji 'ls y podrè tornarlos
ab la ajuda de vosté.
Sens dupte la silleria
fòu empenyada, aixís es
qu' aquets bitllets perteneixen
al seu duenyo.
- OLAGUER. (*Mirantlos.*) (Son vuytcens
duros, sí que don Geroni
es ben rich, quan ni adverteix
qu' aquestos diners l' hi faltin)
- QUIM. Busqui en lo llibre que tè
lo domicili del duenyo,
y 'ls hi durè jo mateix.
- OLAGUER. Ja veurá : la silleria
era mèva.
- QUIM. ¿Cóm s' entèn ?
- OLAGUER. Sí senyor: jo vaig comprarla
quan nova, pel meu servey.
- QUIM. Llavoras...
- OLAGUER. Y una vegada
que vaig ser fora un quant temps,
adintre d' una cadira
vaig amagá' aquets bitllets...
¿m' entèn ? Per un cas de robo.
- QUIM. ¡Y no vá pensarhi mès!
- OLAGUER. No: com qu' un tè tants negocis...
pero juro que son mèus.
- QUIM. Es fals : y ben clá' ho demostra
la manera que ho sostè.
- OLAGUER. Tingui compte com enrahona.
- QUIM. Doncas tornim los papers.
- OLAGUER. Ara hi corro.
- QUIM. Ho exigeixo.
- OLAGUER. ¿Ho exigeix ? Donchs, miri ¿yeu ?
(*Va al escriptori y los tanca al calaix.*)
- QUIM. Tal vegada están fent falta
al seu duenyo verdader.
Tórnime'ls que d' algun modo
jo sabré de qui son ellis
- OLAGUER. Ja l' hi he dit que 'm perteneixen ;
y l' seu enfado comprehenc,
pero en cambi, calmis, tingui,

- QUIM. prengui un duro per vosté.
No l' hi admeto aqueixa prova
del seu gran desprendiment. (Irónich.)
Los papers de Banch reclamo.
- OLAGUER. Donças no 'ls hi donarè.
QUIM. No hi fá rés ; de lo que passa
farè que corri la véu,
y aixis potser que 's presenti
lo duenyo d' aquets papers.
Llavoras veurem la farsa
y la sèva mala fé,
que amaga ab hipocresía.
Me 'n vaig, y tinga present,
que si avuy hi ha algú que 'l tracta,
y encara no 'l coneix bê,
en quant aixó descubreixi
sabrà tothom aquest fet,
y al últim, tol Barcelona
coneixerá quí es vosté. (Se 'n vá.)

ESCENA VIII.

OLAGUER, luego PEPETA, després RAMON.

- OLAGUER. Y es capás de comprométrem,
perque, si corra la veu,
y ho sab don Geroni... calma.
¡ Tornárloshi, cá ! Vuyt cents
duros son avuy en dia
setse mil rals, y 'l cás es
qu' aquets bitllets tenen número,
y ab lo número potser
podria trobarse... calla :
sí, ja hi tinch un bon remey.
Ferlos cambiar desseguida.
Pero, ¿á quí hi enviarè ?
¡ Malviajte l' Anton ! Encara...

(Surt Pepeta ab una bata molt guarnida y algo exagerada.)

- PEPETA. Ja sòch lo que tinch de ser.
OLAGUER. ¿Y ara ?
PEPETA. M' he posat bonica.
¿ Que no faig goig ?
OLAGUER. ¿ Que no veus
que tot aixó donya Paca
va dú á empenyarho fá un mes ?
PEPETA. ¡ Y bê : jo ho porto per ara ! (Surt Ramon pel foro.)

RAMON. Bonas tardes.

- OLAGUER. Vèns molt bê.
(Vá al escriptori á buscar los papers de Banch.)

- RAMON. Y donchs, ¿qu' ès aixó Pepeta ?
PEPETA. ¿No ho véu? He tornat á mès.
¡He pujat de títol!
OLAGUER. Calla.
RAMON. (Aixó vá divinament.)
OLAGUER. Mira, vèsten desseguida
á cambiá' aquets vuyt bitllets.
No hi vagis pas á la Rambla;
com mès lluny millò.
- PEPETA. En francés
¿cóm se 'n diu de senyo eta?
OLAGUER. Ximpleta.
RAMON. *Mademuasel.*
PEPETA. ¡Que bè! Aixís me dirè donya...
¿cóm ha dit?
OLAGUER. ¡Calla! — Vès, vès
á cambiá' aixó.
RAMON. Vull parlarte.
OLAGUER. Bueno, vès: ja parlarém.
PEPETA. Y veji si de passada
trova un mestre de francés.
¡Ser francesa y no saberlo!
RAMON. Es que t' haig de dir tambè
que hi venut aquell rellotje
que 'm vas dàahir.
OLAGUER. Prén aquet.
(*Li dòna del escriptori.*)
Com que no hi ha minuteras,
ja pots donarlo á mitj preu.
Vès, que 'm convè'l que 't demano.
PEPETA. Y pensi ab l' encárrech mèu.
RAMON. Es dir qu' allò...
OLAGUER. No m' hi amohino.
RAMON. (¿Será fals aquell paper?)
(*Se 'n vá ab los bitllets.*)

ESCENA IX.

Dits, menos RAMON.

- OLAGUER. Bè: ¿qu' esperas?
PEPETA. Cobrá 'ls cuartos.
OLAGUER. (Comprehend que si m' hi enfadès
fora pitjò, y donaria
mès que pensar. Seguirè
la broma).
PEPETA. ¿Qu' es lo que pensa?
OLAGUER. Que guardis ara un moment
lo despaig.
PEPETA. ¡De cap manera!
OLAGUER. ¿Cóm vols que 't dongui 'ls diners?

PEPETA. ¿Véus que vaig á prepararte'l's ?

OLAGUER. ¡Ah ! bè : aixís ja 'm quedarè.

OLAGUER. (Ja que l' Anton ha fet festa,
ella fará de porter.)

¡Conservis, donya Pepeta !

PEPETA. ¡No s' hi cansi, tutor mèu !

OLAGUER. ¡Li desitjo un bon nuviatje !

PEPETA. Gracias.

OLAGUER. ¡A 'ls peus de vosté !

PEPETA. (¡Ay, qu' ha cambiat ab una hora !)

OLAGUER. (¡Ay, que n' hi beus de á galet !)

(*Se 'n vá.*)

ESCENA X.

PEPETA sola.

Vetaquí una millonaria,
y á mès de tot, estrangera,
que s' está... fent de portera,
com qualsevol... proletaria.
¡Aixó es burlarse de mí !
Pero segons tinch entés,
hi ha 'n aquí un senyor francés
que 's cuya de protegí
á 'ls francesos qu' ho demanan...
lo *Cónsul* crech que l' hi dihuen...
Ja ho tinch bè : si de mí 's rihuen
ó sense respecte 'm manan,
l' hi esplicarè tot seguit,
y ell perque jo mès no 'm queixi,
castigarà á qui ho mereixi.
¡Oh ! Y que, segons he llegit,
esta classe de qüestions
á los governs los subleva ..
Veyám si durá la mèva
una guerra de nacions.

ESCENA XI.

Dita y ROSETA, segona porta dreta.

ROSETA. ¿Hont sòch ? ¿Ahont m' han portat ?

PEPETA. Sosseguis, ¿per qué s' exalta ?

Com que l' hem vista malalta...

ROSETA. Sí. ¡Recordo 'l qu' ha passat !

¡Aquell malvat á la fi

ha alcansat la mèva joya !

¡Desgraciada !

(*Plora.*)

PEPETA.

ROSETA.

¡Calmis, noya!

¡Oh! ¡Jo vull sortir d' aquí!

M' acabo de despertar,
y he vist una sala plena
d' objectes de tota mena,
que m' han fet desconsolar.

He vist, en confòs tropell,
joyas, algunas molt bonas,
quadros retratant personas
y hasta trenas de cabell
que si bè en valor sensillas,
guardan historias molt claras!

¡Quánts recorts de tristas mares!
y ¡quánts, ay, de pobres fillas!

He vist també en confusió
mobles de totes maneras,
llits, cadiras, calaixeras,
alfombras, y ¡qué sè jo!
Tot lo qu' aquí s' avalora
en poch ó en molt allí 's véu;
he vist *trajes* de tot préu,
he vist vestits de senyora,
desde 'l sensill de percala
hasta 'l mès rich brodat d' or;
y fentme trossos lo cor,
he vist volar per la sala,
cent ernalas, que m' han semblat
corchs qu' ab famolench deliri,
van destruhint. . ¡lo cementiri
de la humana vanitat!

He vist allí la trajèria
ab son aspecte horrorós;
he vist lo luxo fastuós
franquejantse ab la miseria,
y 'm semblava que surtian
de las prendas, ays del cor...;
que á terra regaba 'l plor
de los qu' avants las possehian.
Y per ciò m' ha vist sortí'
de la sala, esporuguida:
vull anárme'n desseguida:
no 'm vull estar mès aquí.
¡Aquesta casa 'm contrista!
pues per forsa ha de sè' un vil
sense cor, qui viu tranquil
á casa d' un prestamista!

PEPETA.

Sosseguis: aixó es vritat,
pero esperis una estona:
aquella joya era bona
y alguns diners han quedat
que son de vosté: ja luego
lo méu... tutor sortirá,
y l' que siga l' hi dará.

ROSETA. ¡Es que no estich ab sossegó!
PEPETA. Lo mateix me passa á mí:
tampoch aquí sòch ditxosa;
mes ja será un altra cosa
are que no estaré aquí.
Me caso.

ROSETA. Siga en bona hora.
PEPETA. A rica ningú m' iguala,
y... calli: ¿qu' es menestrala?
ROSETA. Sí: ¡una pobre cusidora!
PEPETA. Aixís ja 'm pot fe' l' favor
de guardá un xich lo despaig.
ROSETA. De bona gana.

PEPETA. Jo m' hi haig
d' estar, y aixó... no 'm fá honor.
Tinch de fer cosas precisas.

ROSETA. Me quedo: ja pot aná'.
PEPETA. Quan nos casém, ja fará
totas las nostras camisas.

(Se 'n vá primera porta dreta.)

ESCENA XII.

ROSETA, luego RICARDO.

ROSETA. Aquí he percut lo recort
qu' en lo mòn mès estimava...
Aquí es hont s' interessava
per mí, ab lo mès noble cor,
aqueell jove qu' ab eccès
y, fent tot lo que podia,
ha mostrat que 's conmovía...
¡Ja no 'l deuré véurer mès!

(Surt Ricardo pel foro.)

RICARDO. ¿Encara aquí? M' ho he pensat.

ROSETA. ¡Oh, gracias! (De cor.)

RICARDO. No tè de darlas.
Sòch jo qui tinch de donarlas
per l' amor que m' ha inspirat.

ROSETA. ¡Oh! ¿Qué diu?

RICARDO. Desatentat
buscava ditxa en la sort:
en lo joch puch dir qu' ha mort
la fortuna que tenia,
pero ja desd' aquest dia,
sols vosté será 'l mèu nort.

ROSETA. ¡Oh! No potser, ¡tanta ditxa
tenir jo! ¡Jo qu' en lo mòn
no he sabut 'ls goigs que son
tenir lo que 'l cor desitja!
Sola en lo mòn, la desditxa

á esta casa m' ha portat:
ja de cop m' ha interessat
y ara 'l mèu carinyo es doble;
que 'l seu cor després y noble
en lo mèu hi está grabat.

RICARDO. ¡Oh! Molt bè: en vá 'm proposava
deixá' l joch que m' empobria...
era que 'l cor no sentia
l' amor que tant l' hi faltava.
Era riu que á morí' anava
á lo mar del vici, irat;
mes vosté l' ha deturat,
y ara 'l fá desaparéixer
lo Sol qu' avuy veyém neixer
de nostra felicitat!

ROSETA. ¿Es dir qu' al últim la sort
ha estat ab mí bondadosa?

RICARDO. De ma fortuna quantiosa
encara 'n queda un recort:
Una casa: son valor
negociantlo, doblarè;
dia y nit treballarè
y, al cor la esperansa oberta,
tindrè jo la ditxa certa
y felissa la farè!

ROSETA. ¡Oh! No: la sort no ha volgut
deixarme en tot complascuda;
que ma ditxa ja es perduda
ab la joya qu' he perdut!

RICARDO. ¡Oh! no, no; qu' are he sabut
hont viu aquest criminal
que exigeix d' un modo tal
lo libre amor d' una noya.
y, ó avuy me dona la joya,
ó 'l tractarè com rival!

ROSETA. Per Déu...

RICARDO. Me sobra valor.

ROSETA. Ell es rich.

RICARDO. Jo sòch després.

ROSETA. Será traydor.

RICARDO. No hi fa rés.

ROSETA. Seré traydor d' un traydor.

RICARDO. Pensi que. .

ROSETA. Penso 'l dolor
de vosté que pert així
lo recort, me 'n vaig allí:
no 's mogui fins que jo vinga:
tant bon punt la joya tinga
per vosté tornarè aquí.

(*Don Geroni entrava, ha sentit això y s' amaga á la porta de sempre.*)

ROSETA. ¡Oh! ¡No hi vagi per pietat!

RICARDO. ¡Al mèu cor tè de manarho!

ROSETA. ¿ Y si perdo 'l seu amparo ?
RICARDO. No será 'l destino ingrat.
ROSETA. Es que molt per mí ho ha estat.
RICARDO. A mí al fi m' ha complagut,
pues si en lo joch ha volgut
que jo perdés ma fortuna,
ara ab l' amor me 'n dona una
millor que la que he perdut !

(Se 'n vá pel foro.)

ESCENA XIII.

ROSETA, luego D. GERONI.

ROSETA. Veyám si 'l malvat al fi
lo seu mal cor considera.
GERONI. ¡ Ja 'm pot ben aná' al darrera ! (Rient.)
ROSETA. ¿ Vosté ? Ré esperi de mí.
GERONI. ¿ Te 'n vás ?
ROSETA. ¿ No l' hi causa afront
ma presencia ?
GERONI. Rés intento :
fuig de mí, mes no consento
que fugis del medallon ;
(Lo ensenya embolicat ab un paper fi.)
d' aquest recort que la noya
volia ab tant interés..
Bè : com qu' ara tens promés
ja t' olvidas de la joya.
ROSETA. ¿ Que l' olvido ? Bè, acabém.
GERONI. Digui, si vol, lo qu' intenta.
Véurer si ets condescuenta.
ROSETA. Jo...
GERONI. Veyám si 'ns entendrem.
Crech que ja pots dar resposta
de si sòch després ó avaro.
Jo he comprat sens cap reparo
aquesta joya que 'm costa
doscents duros, y á la vista
los he dat, sense retrassos.
Ja véus donchs...
ROSETA. Que en semblants cassos
ser després es sè' egoista !
GERONI. ¿ Egoista dius ? ¿ h o sòch jo,
qu' en ma gran filantropia,
com qui diu, sens garantia,
t' ofereixo protecció ?
¿ Jo que, compassiu, aquí,
m' he gastat part de ma renda,
per quedarme aquesta prenda
que 't darè á cambi d' un sí... ?

¡Jo que...! casi fas pensarme,
y es ben cert, que ets tu l' egoista.
Sí... y aixó salta á la vista...
Ves ¿qué 't costa d' estimarme?
Jo, si 't trech á tu d' apuros,
veig los mèus diners gastats;
tu no... que 'ls amors plegats
no valen quaranta duros.

ROSETA. Veig que no 'ns podrém entendrer.

GERONI. Mal per tu que quedas trista.

ROSETA. ¡Infame! *(Ab crit ofegat.)*

GERONI. M' has dit egoista,

y aixó jo no ho puch comprender.

ROSETA. Pensi, y veurá si, al comprarlo,
no ho ha fet en son favor.

GERONI. Perque tu 'm tingas amor.

ROSETA. Y ¿obrant així, créu lograrlo?

May armas vils han estat
pel carinyo bon sistema.

¡Lo foch del amor no crema
si s' alimenta ab maldat!

GERONI. ¿Qué vols dir?

ROSETA. Que si vosté
en lloch de vení á obligarme
y la infamia proposarme
demonstrant sa mala fé,
m' haguès mostrat un amor
noble y mès franch cada dia,
potsè avuy l' estimaria...

¿quí sab? Mòlts cops lo valor
d' un cor noble véns al fi
á altre cor ménos sensible:
del contrari 's fà aborrible
com se 'm ha fet vosté á mí.

GERONI. Tu vols dir que si 'l recort
te donava, potsè' encara...

ROSETA. Es mòlt difícil: perque ara
no disposo del mèu cor.

GERONI. ¡Oh! Bè: ja 'n disposarás:
ja conech al mèu contrari:
no es ningú: es un perdulari
del que aviat te cansarás.

Es jugador, y á la lluna
s' ha quedat, segons diu ell,
perque ha tirat al burdell
tota la sèva fortuna.

¡Oh! Sí, jo 'l desbançaré:
desd' ara tu m' has de véurer
generòs com no pots créurer...

¿M' has dit egoista? Donchs bè:
aquesta joya que tant
tu estimas, y ara es ben mèva,
te la regalo, y ja es tèva

desd' aquest mateix instant.

(*Allargentli.*)

ROSETA. ¡Me la dòna! ¡Oh! ¡Gracias, gracias!

GERONI. ¿Sòch filantropich ó no?

(*Roseta la ha desplegada, la mira y la llença á terra.*)

ROSETA. ¡Infame! No tè perdò
qui's burla de la desgracia.

GERONI. ¿Qué vols dir?

ROSETA. Que no es lo mèu
lo medallon que m' ha dat!

GERONI. Jo com á tal l' he comprat,
y tu ja has vist á quin préu.

¡Senyor Olaguer! (Cridant.)

ROSETA. No en vá
lo desengany me temía:
qu' era malvat, ja ho sabia;
tant, no ho podia pensá'.

ESCENA XIV.

Dits y OLAGUER.

OLAGUER. ¿Qué passa?

GERONI. Que 'l medallon
que jo he comprat...

ROSETA. (*Ràpit.*) ¡No es lo mèu!

GERONI. Y potser per descuit sèu
jo m' he vist en un afront.

OLAGUER. ¿Ja coneix bè las senyals?

ROSETA. ¡Si 'l besava nit y dia!
Aquest es semblant; hi havia
en lo mèu, dos inicials.

OLAGUER. Potsè han caigut.

ROSETA. No es mèu, no.

OLAGUER. Jo no vaig mirarme'l bè,
mes per forsa ho tè de sé'.

ROSETA. ¡Si sabrà coneixe'l jo!
¡Si es lo que m' alenta á mí!
¿cóm no sabrà distingirlo?
Si ahir mateix vaig tenirlo
en las mans...

GERONI. Te rahò.

OLAGUER. (*Perturbat.*) Sí...

ROSETA. Aquesta perturbaciò
á que confessin obliga.
¿Per qui es la lley que castiga,
si no 'ls condemna per çó?

ESCENA XV.

Dits y RICARDO pel foro.

- RICARDO. Aquí es. *(Veyent á Geroni.)*
ROSETA. Miri...
RICARDO. ¿Qu' ha passat?
ROSETA. Que 'l medallon me tornavan
y era que de mí 's burlavan.
RICARDO. ¿Qué vols dir?
ROSETA. ¡Infames!
RICARDO. ¡Me l' han cambiat!
LOS DOS. ¡Cóm?
RICARDO. Desseguida
lo medallon exigim.
Vinga la joya, y sortim
d' aquesta casa malehida.
OLAGUER. Respecti l' establiment.
RICARDO. ¿Cóm pot influirme respecte,
casa que tè per objecte
deixá', al seixanta per cent
ó á **JRAL PER DURO!** mensual,
diners que mòlt b è assegura
sobre prenda que procura
no pagar per lo que val?
Casa, en fi, á la que tothom
que hi va procura amagarho;
y fins per mès ocultarho,
mòlts s' hi cambian lo nom.
OLAGUER. Bè: ¿qué vol dí' ab tot aixó?
RICARDO. Qu' en aquesta casa hi vènen
los que en lo joch se mantenen,
y altres mòlts per precisiò,
pues degut al desempenyo
de 'ls qu' ho tenen d' arreglá',
¡per un Monte-pio hi há
seixanta casas d' empenyo!!
GERONI. Quan hi son, senyal que 's pot.
OLAGUER. Y hasta la lley nos ampara.
GERONI. Oy, qu' ells no amagan la cara.
OLAGUER. Si tenim lletrero y tot.
RICARDO. Es qu' avuy no hi ha escepcions;
y tot negoci, ab cinisme
se tolera, ¡per l' egoisme
que domina á las nacions!
OLAGUER. Bueno: ¿qué vol? Acabém.
RICARDO. ¡La joya!
OLAGUER. No sè que dirhi:
si no es aquesta...
ROSETA. ¡No!

- OLAGUER. Miri...
quan tinga un rato, veurém...
potser siga entaforada...
- RICARDO. Tal escusa no l' abona;
aquella joya era bona,
y, ó bè vosté la ha cambiada (*A Oluguer.*)
per una que no val tant,
creyent que no se sabria
desde l' moment que 's venia,
ó vosté s' está burlant. (*A Geroni.*)
- GERONI. Jo no hi tinch que véurer rés.
- OLAGUER. Jo sòch incapás de ferho.
- RICARDO. Tot m' ho penso, tot ho espero
d' uns avaros com vostés.
- OLAGUER. ¿Avaros?
- GERONI. ¡May!
- RICARDO. ¡Ah! No, no ..
es vritat... no son avaros:
vostés son exemplars raros
de la humana colecció.
L' avaro, pel dinè' boig,
mòlts cops lo que té l' hi abasta:
lo que fá es que no se 'l gasta,
y en contemplarlo te goig.
Vostés no: mòlts cops lo tiran
íper la sèva conveniencia!
y ab cínica indiferencia
los que sufreixen se miran.
Son sérs tan antisocials
que vólen mal, com presagi,
pues quant mès miseria hi haji,
millor pels sèus capitals
que deixarán sens reparos,
fingint sentiment molt noble,
per després cobrarne 'l doble,
y aixís, no... no son avaros.
Vostés, pel dinè' cegats,
fent per ell mil desatinos,
íson lladres, vils assassinós
de totas las societats!!
- OLAGUER. Ja m' apura la paciencia.
- GERONI. Miri qu' á mí tambè 'm vola.
- RICARDO. Fins ara, al véurerla sola,
han explotat sens conciencia,
á aquesta noya, y aixó
ja desd' avuy no ho dispenso.
(Surt Eussebio pel foro, y escolta.)
¡Desd' ara, jo la defenso!
- EUSSEBIO. *(Eussebio s' adelanta y diu ab altivés.)*
¡Qui la defensa, sòch jo!

ESCENA XVI.

Los mateixos, EUSSEBIO y PEPETA.

RICARDO. ¿Cóm?

OLAGUER. ¿Vosté?

PEPETA. Ja 'm dus la gloria?

RICARDO. ¿Cóm la defensa, y perqué?

EUSSEBIO. Avans escolti vosté (A Olaguer.)
lo desenllás de la historia.
Ha enviat á casa 'l notari
vosté aquest mateix mitjdia
á aquell senyor qu' escrivia
aquí.

OLAGUER. No dich lo contrari.
Lo senyò Anton, oy qu' encara
no ha vingut, allí ha portat
lo baptisme despatxat
en la Inclusa, que declara
com la Pepeta es d' allí.

EUSSEBIO. ¡Y així ha burlat la tramoya!
Mes ja se sab qui es la noya,
y ab las fetxes ja 's pot di',
com s' acava de probar
que vosté en lo mateix dia
que 'l seu amich se moria
la noya va abandonar;
y perque no 's maliciés,
prenguè á la Maternitat
un altre de igual edat,
perque així si 's reclamès,
passant temps feya constar
qu' era treta de la Inclusa;
pero no l' hi val la escusa;
al fi s' ha pogut probar
qu' aquella pobre orfaneta
que fa setse anys van confiarli,
y 'l seu dot depositarli,
es aquesta, ¡ets tu, Roseta!

ROSETA. ¿Cóm?

PEPETA. ¿No sòch jo?

RICARDO. ¡Oh! Enrahoni.

OLAGUER. Ni tu, ni aquesta, ni cap. (A Pepeta.)

EUSSEBIO. No: si al últim tot se sab:
ja no té rés que l' aboni,
perque aquest tal senyò Anton
qu' en aquí tot ho escoltava,
per lo qu' ella s' esplicava
va coneixé 'l medallón
qu' ella va dur, com á joya

qu' ell anys atràs fet habia,
quan la botiga tenia
d' argentè', y com per la noya
va interessarse, mirant
los llibres que guarda encare,
ha trobat que pel seu pare
la va fer ell: al instant
al notari la ha entregada,
y á lo Jutje poch després.

GERONI. Y porque no 's maliciès...

OLAGUER. (Sòch perdut.)

GERONI. Ell la ha canviada.

EUSSEBIO. Sí: y per dú' á un extrém fatal
á tan vil depositari,
ja han estés ell y l' notari
la denuncia criminal.

OLAGUER. ¡Oh!

RICARDO. Es dir, donchs, qu' aquesta noya...

EUSSEBIO. Com vosté aquell mateix dia

(A Olaguer.)

vá deixarla, no savia
qu' al coll duguès la tal joya,
ni menos poguè pensar
qu' ella que sis anys tenia,
á tal edat, ya savia
que 's deya ¡Rosa Layar!

ROSETA. Sí: ¡l meu nom!

OLAGUER. No es aquest nom
'l qu' á n' á mí 'm va donar.

ROSETA. Perque me 'l vareig canviar...

RICARDO. Com en aquí fá tothom.

OLAGUER. (M' han trahit sense pietat.)

PEPETA. (Jo crech que hi quedat glassada.)

EUSSEBIO. Aixís, Roseta estimada,
si en lo qu' avuy ha passat,
lo meu amor consideras...

ROSETA. Eussebio estimo 'l favor;
mes si avuy guardo un amor
verdadè, 'l sento de veras
per qui sè que de segur
me 'n tè á mí.

EUSSEBIO. (Ja me 'l han presa.)

RICARDO. Fins sento aquesta riquesa
per que no 'l creguis tan pur.

PEPETA. Y jo, donchs ¿cóm quedo jo?

EUSSEBIO. Tú, á la lluna de Valencia.
Com que ja no tens la herencia,
te presento dimissió.

OLAGUER. Al menos tráctim d' amich:
no 'm perdin: darè 'l que siga,

RICARDO. Concedit. Lo qu' ella diga.

OLAGUER. (Sort qu' encara quedo rich.)

ESCENA ÚLTIMA.

Dits, RAMON (esparverat). Després l' actuari del jutjat,
agutsil'y dos polissons.

- RAMON. ¡Olaguer! La Fraternal...
OLAGUER. ¿Qu' han pujat lo tant per cent?
RAMON. ¡Cá! Han fugit lo President
y l' caixè, ab lo dineral!
OLAGUER. ¿Que dius?
RAMON. ¡Gran consternaciò!
Barcelona entera plora,
perque ja desd' aquesta hora
molts richs de suposició
anirán talment descalsos.
Y á mès d' aixó , 'ls vuit papès
de Banch qu' has dit que cambiès,
se 'ls han quedat!
- OLAGUER. ¿Com?
RAMON. ¡Son falsos!
GERONI. (Papers falsos?....)
RAMON. S' ha alarmat
lo Cambista, á poch cridava
la Justicia que pasava,
y allavors m' han preguntat
qu' aquells papers d' hont eixán?
Jo he contestat que de tú,
y ara venen, de segú,
perque 'ls he vist que 'm seguijan.
- OLAGUER. ¡Mala sort!
GERONI. (Poguès fugí. .)
(En aquest moment entran los personatges indicats).
ACTUARI. ¿Don Olaguer Perramon ?
OLAGUER. Servidor: pero no son
mèus los bitlets.
ACTUARI. ¿Donchs , de qui?
OLAGUER. Un tapicè 'ls ha trovat
dintre una cadira qu' era
del senyor. (Senyalant á D. Geroni.)
GERONI. De cap manera.
ACTUARI. ¡Oh! Per fi l' hem atrapat.
Ja 'n sospitavam.
GERONI. Però...
ACTUARI. Ja 's defensarà després.
Ara ab vosté vindrà prés. (Ab Olaguer, .
OLAGUER. ¿Ab mí?
ACTUARI. Veniam per, có.
Per denuncia criminal
feta al jutje ..
OLAGUER. ¡Sort malehida!

- ACTUARI Hem de pèndrer desseguida
ocupaciò judicial
de la casa y del que tinga,
deixant la porta sellada,
y ab ordre expressa donada
de que ab nosaltres se 'n vinga.
OLAGUER. (¡Arruinat! ¡Pobre de mí!)
ACTUARI. Al moment donchs, jo, l' Actuari
pendrà de tot inventari.
Que ningú surti d' aquí.

(Se 'n ván de la sala, quedant los polissons á la porta
després de dirlos l' últim vers. Olaguer y Geroni están
un á cada cantò d' escena, abatuts y sentats en una
cadira).

- GERONI. (Tot per l' avaricia sèva.
OLAGUER. (Per ma culpa 'm veig així!)
PEPETA. ¿Y jo? ¡Pobreta de mí!
ROSETA. Vosté vindrá á casa mèva.
OLAGUER. Tant mal qu' ara fá una estona,

(A Ricardo.)

- aquí, del negoci deya,
y ara fará 'l que yo feya
si 'l Tribunal los hi dona.
RICARDO. May, negoci tan malvat!
Volém vida mès ditxosa:
y aquest negoci s' oposa
al bè, y á la Caritat.
Si aixó es nostre , 'l mateix día
las prendas qu' aquí tinguém,
á 'ls sèus duenyos las darém
per mès ditxa y alegria.
Y aixís nostre amor sellat,
si no guanyem RAL PER DURO,
lo CENT PER CENT ja asseguro
á nostra felicitat.

OBRAS DRAMÁTICAS DEL MATEIX AUTOR

PER L' ÓRDRE D' ESTRENO,

QUE ' S VENEN EN CASA D. EUDALT PUIG

Y EN ALTRES LLIBRERIAS

RALS.

<i>; Caramolas!</i> Comedia en 1 acte.	4
<i>Las guanteras.</i> Joguet cómich-lírich en 1 acte.	2
<i>; Las cías!</i> Sarsuela en 2 actes. (1)	4
<i>Lo cant de la Marellesa.</i> Sarsuela de aparato en 3 actes. (1)	4
<i>; Endavant las atxas!</i> Comedia en 1 acte.	4
<i>Las festas de Barcelona.</i> Revista satírica en l' any 1877.	1
<i>Lo Rellotje del Montseny.</i> Sarsuela de mágica en 4 actes (tercera ediciò). (1)	4
<i>De la Terra al Sol.</i> Viatje de gran espectacle (segona ediciò). (1)..	4
<i>La mà del anglés.</i> Comedia en 3 actes (2).	
<i>Ral per duro.</i> Comedia en 3 actes.	8

EN PREPARACIÓ

Cada casa es un mòn. Comedia en 3 actes.

Una sarsuela d' aparato. (1).

Lo Capità Manaya. Sarsuela en 1 acte.

(1) En col·laboració ab D. Narcís Campmany y Pahissa.

(2) En col·laboració ab D. Frederich Soler.

OBRA DE MATEO AUTOR

que se ha de leer

que se ha de leer

que se ha de leer

que se ha de leer, cuando no es para
que se ha de leer, cuando no es para

que se ha de leer, cuando no es para (1)

que se ha de leer, cuando no es para (2)

que se ha de leer, cuando no es para (3)

que se ha de leer, cuando no es para (4)

que se ha de leer, cuando no es para (5)

EN LIBERACION

que se ha de leer, cuando no es para (6)

que se ha de leer, cuando no es para (7)

que se ha de leer, cuando no es para (8)

(1) que se ha de leer, cuando no es para (2)

(2) que se ha de leer, cuando no es para (3)

OBRAS DRAMÁTICAS DEL MATEIX AUTOR

PER L' ÓRDRE D' ESTRENO,
QUE 'S VENEN EN CASA D. EUDALT PUIG
Y EN ALTRES LLIBRERIAS

	RALS.
<i>¡Caramolas!</i> Comedia en 1 acte.	4
<i>Las guanteras.</i> L'guet cómich-lírich en 1 acte.	2
<i>¡Las cíias!</i> Sarsuela en 2 actes. (1)	4
<i>Lo cant de la Marellesa.</i> Sarsuela de aparato en 3 actes. (1)	4
<i>Endavant las atxes!</i> Comedia en 1 acte.	4
<i>Las festas de Barcelona.</i> Revista satírica en l' any 1877.	I
<i>Lo Rellotje del Montseny.</i> Sarsuela de mágica en 4 actes (tercera ediciò). (1) .	4
<i>De la Terra al Sol.</i> Viatje de gran espectacle (segona ediciò). (1)..	4
<i>La má del inglés.</i> Comedia en 3 actes (2).	
<i>Ral per duro.</i> Comedia en 3 actes.	

EN PREPARACIÓ

- Cada casa es un mòn.* Comedia en 3 actes.
Una sarsuela d' aparato. (1).
Lo Capità Manaya. Sarsuela en 1 acte.

(1) En colaboració ab D. Narcís Campmany y Pahissa.

(2) En colaboració ab D. Frederich Soler.